

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1050

2. LIPNJA 2023. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

**Godišnjak i *Nova riječ*
– jedinstveni časopisni pothvati**

SADRŽAJ

9

Između dva popisa stanovništva
**U prosjeku stariji
za godinu i pol**

10

Hrvatski dom u Somboru
**Zalog osnivača
Miroljuba**

12

Srđan Vezmar, savjetnik za razvoj i
fondove EU predsjednika DSHV-a
**Uključenost hrvatskih
udruga u prekograničnu
suradnju ovisi
od političke volje**

20

Život u naseljima gdje žive Hrvati (XV.)
**Nikinci i Platičevo
bez kanalizacije**

22

Godišnji koncert Velikog
tamburaškog orkestra HKPD-a
Matija Gubec iz Rume
**Jurci i Stuparu zahvalili
za istrajnost**

39

Održano četvrto Jerihonsko bdjenje
u Subotici
**Sedam dana
i noći pred Presvetim**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić i Tomislav Vuković

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Zaokret

Proteklog tjedna u Beogradu je organiziran skup čija je tema bila projektno sufinanciranje medijskih sadržaja od javnog značaja s akcentom na sadržaje na jezicima nacionalnih manjina i sadržaje namijenjene osobama s invaliditetom. Sufinanciranje je odavno postalo jedini način da mediji, koji nisu direktno financirani iz državne kase, a to su još javni servisi i tiskani mediji na jezicima nacionalnih manjina, mogu funkcionirati.

Kako je rečeno, država godišnje u sufinanciranje medija uloži između 1,6 i 1,8 milijardi dinara. Tih 1,6 ili 1,8 milijardi u životu drži većinu medija koji bi, da nije te državne pomoći, odavno prestali emitirati program i tiskati novine.

A iza tih brojki krije se netransparentno trošenje javnog novca, financiranje tabloida, u najmanju ruku čudni sastavi komisija koji odlučuju o medijskom dinaru. Sve suprotno od onoga što je najavljivano i očekivano kada se inzistiralo na privatizaciji medija, odnosno izlasku bilo kog oblika vlasti iz vlasništva u medijima. A zagovornici sveopće privatizacije novu eru predstavljali su kao vrijeme kada politika neće imati utjecaja u medijima, kada će se javni novac dodjeljivati onima koji imaju najbolje projekte i rade u interesu građana. Zvuči savršeno, ali se ne prima kod nas.

Pokazalo se to odmah nakon što su mediji rasprodani. Kupcima svih fela. Prvo što je stradalo bili su programi na manjinskim jezicima u elektroničkim medijima, pa su desetkovane redakcije i na kraju za neke je ostao samo katanac. Naročito one koje su bile okrenute lokalnom informiranju.

Posljedica je to izlaska vlasti iz vlasništva u medijima, koja službeno više nema utjecaja, a stvarno itekako ima jer je kasa u njenom džepu. Druga posljedica je nicanje novih nazovi medija, gle slučajnosti, taman pred neki medijski natječaj.

I nakon svega toga sprema se totalni zaokret. Država se vraća u vlasništvo medija. Za sada je to samo u formi prijedloga koji je dostavljen na Nacrt izmjena Zakona o javnom informiranju i medijima, ali kako je taj prijedlog stigao od Ministarstva informiranja i telekomunikacija nije baš moguće da neće biti podržan.

I ako se to dogodi, teško mogu vjerovati da će među prioritetima novih medija koji će biti pod skutama vlasti biti programi na jezicima nacionalnih manjina, barem ne onakvi kakvi su bili prije privatizacija.

Z. V.

Konstituirani odbori HNV-a

U sjedištu Hrvatskog nacionalnog vijeća u Subotici prošlog i ovog tjedna održane su konstituirajuće sjednice Odbora za službenu uporabu jezika i pisma, Odbora za informiranje, Odbora za kulturu i Odbora za obrazovanje.

Predsjednica Odbora za službenu uporabu jezika i pisma **Ljubica Vuković Dulić** sazvala je sjednicu za 23. svibnja, na kojoj je za dopredsjednicu izabrana **Ivana Petrekanić Sič**. Sjednici su prisustvovali i članovi **Goran Kaurić**, **Igor Probojčević** i **Slaven Dulić**, a nisu prisustvovali **Branimir Kuntić** i **Mirjana Crnković Horvat**. Članovi odbora su usvojili Poslovnik o radu Odbora, a nakon toga je predsjedavajuća predstavila Pravilnik o naknadama za rad u tijelima HNV-a i Godišnji plan rada Odbora. Članovi Odbora su razmatrali i Strategiju službene uporabe hrvatskog jezika i pisma i moguće modele njene realizacije.

Sjednici Odbora za informiranje, održanoj 24. svibnja, koju je sazvao predsjednik **Ninoslav Radak** prisustvovali su **Katarina Piuković**, **Suzana Darabašić**, **Gorana Koporan**, **Ivan Ušumović** i **Filip Čeliković**.

Za dopredsjednika Odbora izabran je **Filip Čeliković**, nakon čega je usvojen Poslovnik o radu Odbora. Radak je predstavio Pravilnik o naknadama za rad u tijelima HNV-a i Godišnji plan rada ovoga Odbora. Članovi Odbora su se

upoznali sa Strategijom informiranja na hrvatskom jeziku u Srbiji i razmijenili mišljenja o vidljivosti hrvatske zajednice i informiranju na hrvatskom jeziku na lokalnim medijima.

Prva sjednica Odbora za kulturu održana je 26. svibnja. Uz predsjednika Odbora **Denisa Lipozenčića** sjednici su prisustvovali članovi **Klara Dulić Ševčić**, **Renata Kuruc**, **Ružica Kozma**, **Silvija Miković**, **Gordana Jerković** i **Dajana Šimić**.

Za dopredsjednicu Odbora je izabrana **Dajana Šimić**, nakon čega je usvojen Poslovnik o radu Odbora. Lipozenčić je predstavio Pravilnik o naknadama za rad u tijelima HNV-a i Godišnji plan rada ovoga Odbora. Članovi Odbora su razmijenili mišljenja o strategiji razvoja kulture, donijeli odluku o kandidatima za Ljetnu školu folkloru te podržali prijedlog naziva objekta u kojem će ubuduće biti smještene tri hrvatske nacionalno-manjinske institucije – Hrvatsko nacionalno vijeće, NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Ostalo je još da se održi konstitutivna sjednica Odbora za obrazovanje, koja je bila planirana za srijedu, 31. svibnja. Predsjednica Odbora je **Nataša Stipančević**, a članovi **Nevenka Tumbas**, vlč. **Daniel Katačić**, **Željka Vukov**, **Anita Đipanov Marijanović**, **Tamara Kokai** i **Sara Žurovski**.

J. D.

U Beočinu utemeljen mjesni ogranak DSHV-a

Uz nazočnost tridesetak članova Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u Beočinu je 25. svibnja osnovan mjesni odbor ove stranke. Članovi ovog mjesnog odbora su iz Beočina i Čerevića, a ambicije su im da, kako je rečeno, djeluju i u širem području srijemskog Podunavlja i fruškogorskog podgorja, gdje živi nešto više od tisuću Hrvata.

Za predsjednika Mjesnog odbora izabran je **Darko Baštovanović**, master politolog iz Beočina, za zamjenika predsjednika **Ivan Ber**, obrtnik iz Čerevića, a za članove vodstva **Jelena Pavlović**, **Ivan Verner** i **Ivan Jakopović**.

»Prvi puta Beočin dobija jednu opciju s hrvatskim predznakom, ali u svojem djelovanju trebamo biti otvoreni za sve katolike ovdje. Želimo biti na pomoć župama u Beočinu, Čereviću i Srijemskoj Kamenici, povezujući se dodatno s našim predstavnicima u Hrvatskom nacionalnom vijeću, s vlastima u Hrvatskoj, ali i s dvije susjedne hrvatske županije: Vukovarsko-srijemskom i Osječko-baranjskom. Za sve to su uvjeti više nego pozitivni, sada kada imamo ministra u Vladi Srbije **Tomislava Žigmanova**, kao i predstavnike u pokrajinskoj vlasti i na razini susjednog Grada Novog Sada. Nismo sami, a tražit ćemo i načina kako osigurati političku participaciju u Općini Beočin«, kazao je u nastupnom govoru Baštovanović.

On je istaknuo i kako je u Beočinu i okolici prikupljen veliki broj potpisa za elektore za prošlogodišnje izbore za HNV, te je takva potpora listi »Hrvati i dalje zajedno« koju je podržao DSHV, bio jedan od motiva za današnji događaj.

Osnivačkom skupu su nazočili i obratili se dopredsjednica stranke **Ankica Jukić Mandić** te predsjednik Mladeži i savjetnik ministra Žigmanova za zaštitu nacionalnih manjina **Marin Piuković**. Gosti su bili i predsjednik susjednog mjesnog odbora u Novom Sadu **Goran Krnčević** te savjetnik ministra Žigmanova za područje održivog razvoja **Marko Tucakov**. Skupštinu je vodio **Ninoslav Radak**, djelatnik DSHV-ove središnjice i tajnica stranke **Lozika Jaramazović**.

Mjesni odbor Beočin utemeljen je u župnoj kući beočinske Župe svete Barbare, djevice i mučenice. »Crkva je i do sada bila jedino utočište našeg naroda i ovdje. Zahvaljujemo, stoga, mjesnom župniku vlč. **Luki Ivkoviću** na gostoprimstvu i na poticajnim molitvama za narodno i obiteljsko jedinstvo, te svjedočenje jedinstva u vjeri koje su izrečene tijekom svete mise i euharistijskog klanjanja koji su slavljani prije osnivačke skupštine«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

M. T.

Dan državnosti Hrvatske obilježen u Beogradu

Svečanim prijamom u organizaciji Veleposlanstva RH u Beogradu u utorak, 30. svibnja, obilježen je Dan državnosti Republike Hrvatske. Veleposlanik RH u Beogradu **Hidajet Biščević** u svojem obraćanju istaknuo je kako je Hrvatska u protekle 33 godine uspjela ostvariti svoje strateške državne ciljeve.

»Uskoro će biti deset godina kako je Hrvatska članica Europske unije, a članica je i NATO saveza. Ove godine Dan državnosti obilježavamo u svjetlu činjenice da smo ušli u schengenski prostor, da je uveden euro. Dakle, u najširoj slici, s ponosom mogu reći da je Hrvatska ostvarila svoje strateške ciljeve koji su postavljeni početkom devedesetih godina s proglašenjem nezavisnosti«, kazao je Biščević.

S druge strane, izazov koji nije riješen, kako je dodao, jest stabilizacija odnosa u regiji.

»Posebno to naglašavam u sadašnjem međunarodnom političkom trenutku koji je više nego izazovan, koji je obilježen konfrontacijama, koji cijele narode stavlja pred ogromne rizike. Prošlo je više od 30 godina od pada Berlinskoga zida, od ogromnih nada koje su bile probuđene diljem Europe i svijeta da krećemo prema jednom novom, zajedničkom svijetu. Nažalost, u 30 godina taj se krug zatvorio i razočaranja su nadjačala nadu. Danas živimo u svijetu gdje, htjeli-ne htjeli, jedan novi zid se podiže posred Europe i šire. U tom smislu, temeljna želja i interes Hrvatske jeste da pokušamo učiniti sve da pomognemo našim susjedima da zajedno prevladamo ovaj izazovni povijesni trenutak i da se zajedno nađemo u jednoj velikoj europskoj obitelji«, poručio je veleposlanik.

Na svečanom prijemu u restoranu *Careva čuprija* bili su prisutni predstavnici diplomatskog kora, Pokrajinskog tajništva za informiranje, ličnosti iz gospodarskog, kulturnog i vjerskog života Srbije, kao i predstavnici institucija i ustanova (Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ*) i udruga Hrvata u Srbiji.

Dan državnosti Hrvatske obilježava se 30. svibnja u spomen na konstituiranje prvoga demokratski izabranog višestranačkog Sabora 30. svibnja 1990. godine.

Izabrani zastupnici tada su na konstituiranju novoga Sabora Socijalističke Republike Hrvatske, kojem su nazočili i brojni gosti iz domovinske i iseljene Hrvatske i predstavnici vjerskih zajednica, izabrali za predsjednika Sabora **Žarka Domljana**, za potpredsjednike **Ivicu Percana**, **Stjepana Sulimanca** i **Vladimira Šeksa**.

Za predsjednika Izvršnog vijeća Sabora izabran je **Stjepan Mesić**, a za predsjednika Predsjedništva Socijalističke Republike Hrvatske **Franjo Tuđman** koji je u svom prvom govoru pred novoizabranim zastupnicima naglasio kako konstituiranje prvog višestranačkog Sabora predstavlja prvi korak na povratku hrvatskoga naroda i njegove države europskoj civilizacijskoj, političkoj, kulturnoj i gospodarskoj tradiciji.

Od donošenja Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Hrvatskoj 2001. godine sve do 2020. taj se dan obilježavao kao Dan Hrvatskoga sabora. Donošenjem novoga Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Hrvatskoj u studenome 2019., koji se primjenjuje od 1. siječnja 2020., 30. svibnja ponovno se, kao i prije 2001. godine, obilježava kao Dan državnosti Republike Hrvatske.

H. R.

Proslavljen Dan državnosti Republike Hrvatske u Zemunu

U župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu euharistijsko slavlje za Domovinu povodom proslave Dana državnosti Republike Hrvatske, u ponedjeljak, 29. svibnja, predvodio je generalni vikar Srijemske biskupije mons. **Josip Ivešić**.

Mons. Ivešić je u propovijedi govorio o Isusovoj Majci Mariji te o trenutku kada je Isus svoju Majku predao ne samo apostolu Ivanu, što predstavlja simboliku, nego svim ljudima. Isus to nije učinio samo podno križa nego to čini i danas.

»Slaveći spomendan Marije, Majke Crkve, ovdje u Crkvi gdje častimo svoju nebesku majku kao Gospu zemunsku, molimo njezin zagovor za sve nas. I molimo zajedno za Republiku Hrvatsku i sve njezine žitelje i sve ljude, neka Gospodin svima udijeli svoj blagoslov i napredak kao i duhovnu i materijalnu izgradnju društva koje će provoditi i svjedočiti kršćanske vrijednosti u svakodnevnom životu«, rekao je propovjednik.

Nakon euharistijskog slavlja održan je kratki kulturno-umjetnički program u organizaciji Društva hrvatske mladeži Zemuna i Zajednice Hrvata Zemuna **Ilija Okrugić** zajedno s vlč. **Jozom Duseparom**.

Hrvatski zbor *Odjek* ovom prilikom je otpjevao pjesme *Mirno teku rijeke*, *Moja zemlja* i *Jalta*.

Voditelj programa istaknuo je da je ovaj skup od posebnoga značaja za cijelu hrvatsku zajednicu u Srbiji zato što se obilježava 10 godina od ulaska Hrvatske u EU.

U čast **Antuna Gustava Matoša**, budući da se ovih dana obilježava 150. obljetnica njegova rođenja, knjižničarka **Josipa Žerjav Mihailović** pročitala je njegovu pjesmu *Gospa Marija*.

Ovaj događaj uzveličao je i violinist **Andrej Kukuruzar** izvedbom skladbe *Sarabanda* talijanskog skladatelja **Giuseppea Tartinija**.

Na kraju proslave predsjednik Hrvatskog društva mladeži Zemuna **Petar Dujić**, izaslanici veleposlanika RH u Srbiji, opunomoćenoj ministrici **Davorki Velicki Čičak** uručio je cvijeće koje simbolizira grb Hrvatske.

Misi su uz svećenike s područja Srijemske biskupije, te goste iz Beogradske nadbiskupije, među ostalim prisustvovali ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Vladi Srbije **Tomislav Žigmanov**, te predstavnik Veleposlanstva Suverenog Malteškog reda u Srbiji **Nenad Prokić**.

M. A. K.

Čestitka v. d. ravnateljice ZKVH Katarine Čeliković povodom Dana državnosti RH

Vršiteljica dužnosti ravnateljice Zavoda za kulturu Vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković** čestitala je Dan državnosti Republike Hrvatske.

»Svim pripadnicima hrvatske zajednice u Republici Srbiji, svim građankama i građanima Republike Hrvatske, Vladi Republike Hrvatske na čelu s premijerom **Andrejom Plenkovićem**, čestitamo Dan državnosti, uz zahval-

nost za kontinuiranu skrb za Hrvate izvan Republike Hrvatske, koju osjećamo i mi u Republici Srbiji.

Matična nam domovina pomaže u očuvanju i snaženju hrvatskog identiteta kroz pomoć u obrazovanju, kulturi, znanosti, kadrovskom jačanju te brojnim programima«, poručila je Čeliković.

Čestitka predsjednice HNV-a Jasne Vojnić povodom Dana državnosti RH

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** čestitala je svim Hrvatima te Vladi Republike Hrvatske na čelu s predsjednikom **Andrejom Plenkovićem** Dan državnosti.

»Poštovani sunarodnjaci, u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji svim Hrvatima u Domovini i diljem svijeta te Vladi Republike Hrvatske na čelu s predsjednikom Andrejom Plenkovićem upućujem iskrene čestitke u povodu Dana državnosti Republike Hrvatske – spomena na konstituiranje prvog demokratski izabranog višestranačkog Sabora.

Demokratsko ozračje, sloboda i poštovanje različitosti, tijekom godina ostvarilo se u visokom stupnju i na području zaštite i unaprjeđenja prava nacionalnih manjina u matičnoj domovini, a Republika Hrvatska kao slobodna i samostalna država, članica Europske unije, uvelike pridonosi i hrvatskoj zajednici u Republici Srbiji u njezinom jačanju i ostvarivanju istih demokratskih ciljeva i vrijednosti. Neka je svima sretan Dan državnosti Republike Hrvatske!« poručila je predsjednica HNV-a.

DSHV: Čestitka povodom Dana državnosti RH

Predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** uputio je čestitku predsjedniku Vlade Republike Hrvatske **Andreju Plenkoviću** povodom Dana državnosti Republike Hrvatske.

»Poštovani predsjedniče Vlade Republike Hrvatske, gospodine Andrej Plenković, dopustite mi da Vama, Vladi na čijem ste čelu, kao i svim građanima i građankama Republike Hrvatske, u svoje i u ime jedine relevantne političke stranke Hrvata u Republici Srbiji – Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, najiskrenije čestitam Dan državnosti, uz želje da načela pravednosti, dobra, solidarnosti i uključivosti i dalje budu vrijednosne vodilje kojim će se ravnati politike koje se kreiraju i provode u matičnoj nam domovini. Uspjesi i postignuća koje je ostvarila i koje ostvaruje Republika Hrvatska za boljitak svojih građana i građanki u proteklom razdoblju pozitivno se valoriziraju i cijene te zacijelo mogu biti za uzor mnogim drugim državama, a Hrvatima u Republici Srbiji snažan su čimbenik za učvršćivanje ponosa što imaju takvu matičnu državu.

Istodobno, dopustite mi da i u ovoj prigodi još jednom istaknem kako sve ključne hrvatske institucije i organizacije u Republici Srbiji suradnju s Vladom Republike Hrvatske na čelu s Vama, gospodine Plenkoviću, cijene posve pozitivnom i izuzetno dobrom. Štoviše, mogu slobodno

reći kako je ona najbolja u povijesti naše suradnje, čega su najbolje potvrde brojni iskoraci koje bilježimo i uspostavljene poželjne suradničke prakse koje negujemo. Vlada na čijem ste čelu više godina unazad izdašno financira naš kapitalni projekt – izgradnju Hrvatske kuće u Subotici, prostora za rad ključnih ustanova hrvatske zajednice, koja se ovih dana privodi kraju; izdvajaju se redovito sredstva za kadrovsko snaženje hrvatskih institucija; višestruko je povećan ukupni obim sredstava koja su namijenjena potrebama hrvatske zajednice u Republici Srbiji; otvoreni su novi programi pomoći preko drugih ministarstava, a i podrška na političkom planu je osnažena te se kao takva ustalila. Posebno smo zadovoljni uznapredovanom suradnjom sa županijama okupljenim u Hrvatskoj zajednici županija, te brojnim gradovima i općinama. Riječju, u razgranatim suradničkim odnosima, postali smo pouzdani partneri, što u konačnici za posljedicu ima i poboljšanje društvenog položaja Hrvata u Republici Srbiji.

Tomu pridonosi i novi val otopljanja odnosa između Republike Srbije i Republike Hrvatske, intenziviranje susreta visokih državnih dužnosnika i stvaranje povoljnog ambijenta za rješavanje svih otvorenih pitanja. Posljednje spomenutom, i DSHV daje, osobito nakon što smo počeli sudjelovati u radu srbijanske Vlade s pozicije ministra, svoje važne prinose te ćemo se kao odgovorni politički subjekt i dalje zalagati da se započeti procesi uspješno nastave zarad razvoja sveukupnih dobrosusjedskih odnosa.«

Predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu raspisao

Upisne kvote za 53 studenta

Sveučilište u Zagrebu je sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske sklo pilo Sporazum kojim je predviđeno donošenje upisnih kvota za Hrvate izvan Hrvatske radi povratka Hrvata i potomaka Hrvata u Hrvatsku. Sukladno tomu Fakultet hrvatskih studija svake godine osigurava mjesto za upis 53 studenta, mlađih naraštaja Hrvata izvan Hrvatske, pripadnika hrvatske manjine i hrvatskoga iseljništva. Troškovi redovitoga studija u cijelosti se subvencioniraju iz Državnoga proračuna.

Uvjeti upisa su pripadnost hrvatskomu narodu s prebivalištem izvan Hrvatske i Bosne i Hercegovine, završena četverogodišnja srednja škola, odnosno četiri posljednje godine u okviru najmanje dvanaestogodišnjega školovanja te spremnost na doseljenje u Zagreb i praćenje nastave na hrvatskom jeziku.

Pristupnici koji ispunjavaju gore navedene uvjete upisa pristupaju motivacijskomu razgovoru i procjeni znanja hrvatskoga jezika. Razgovor će se održati putem video-poziva ili uživo na Fakultetu hrvatskih studija, Borongajska cesta 83d, Zagreb, između 12. i 14. srpnja u prvom, odnosno između 13. i 15. rujna u drugom roku.

Molbe za upis u prvu godinu preddiplomskog studija podnose se u prvom roku do nedjelje 9. srpnja, a u drugom roku do nedjelje 10. rujna.

Podatci o studijima dostupni su na mrežju: www.hrstud.unizg.hr/hrvati_izvan_rh

Prijave se podnose elektronički, preko mrežne stranice Fakulteta hrvatskih studija: croaticum.hrstud.hr/upis/

Tamo je dostupan obrazac prijave uz koji je potrebno priložiti skenirano: domovnicu ili izvadak iz Knjige hrvatskih državljana (ako je pristupnik hrvatski državljanin) ili potvrda/dokaz o stranom državljanstvu (ako je pristupnik strani državljanin), izjavu o pripadnosti hrvatskomu narodu (ako pristupnik nema hrvatsko državljanstvo), motivacijsko pismo (na hrvatskom, engleskom, kastilskom/španjolskom ili njemačkom jeziku), svjedodžbe za zadnja četiri razreda srednje škole, ispravu o poznavanju hrvatskoga jezika razine B2 ili C1 ili C2 (ako je pristupnik ima).

Sve informacije o studijima nalaze se na: <https://www.hrstud.unizg.hr/studiji>.

Za pomoć pri ispunjavanju prijave i prikupljanju dokumentacije, slobodno se javite na hrvatiizvanrh@hrstud.hr.

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu pokrenuti su 1992. godine. Status fakulteta dobili su 10. prosinca 2019.

Visokoškolska djelatnost Fakulteta hrvatskih studija odvija se na osam odsjeka, za:

- demografiju i hrvatsko iseljništvo
- filozofiju i kulturologiju
- komunikologiju

- kroatologiju
- odgojno-obrazovne znanosti
- povijest
- psihologiju
- sociologiju.

Fakultet hrvatskih studija istražuje i poučava tradicionalne i suvremene kulturološke, identitetske, humanističke i društvene teme vezane uz Republiku Hrvatsku, hrvatski narod i iseljništvo, poput kulturne, političke, intelektualne povijesti i zbilje; medijske javne i osobne komunikacije; djelovanja društvenih skupina; ljudskoga doživljavanja i ponašanja; odgoja i obrazovanja; razvoja jezika; otvorenih političkih, kulturnih, socijalnih i demografskih pitanja od nacionalnoga, regionalnoga ili sveeuropskoga interesa.

Ponuda studijskih programa (preddiplomska razina)

Dvopredmetno (2/7):

- demografija i hrvatsko iseljništvo
- filozofija i kultura
- komunikologija
- kroatologija
- odgojno-obrazovne znanosti (pedagogija)
- povijest
- sociologija.

Jednopredmetno (1/6):

- komunikologija
- kroatologija
- odgojno-obrazovne znanosti (pedagogija)
- povijest
- psihologija
- sociologija.

Između dva popisa stanovništva

U prosjeku stariji za godinu i pol

Prosječna starost stanovništva u Srbiji između dva popisa povećala se za godinu i pol, objavio je Republički zavod za statistiku u knjizi *Starost i spol* u kojoj su dani konačni rezultati Popisa stanovništva 2022. godine za ova dva obilježja.

Prosječna starost iznosi 43,8 godina, s tim što su žene u prosjeku starije od muškaraca za oko tri godine (prosječna starost žena je 45,2 godine, a muškaraca 42,4 godine).

Do porasta prosječne starosti je došlo u svim regijama, a najizraženiji je porast u Vojvodini te Šumadiji i zapadnoj Srbiji.

Prosječna starost najviša je u zaječarskoj (48,6), borskoj (47,5) i pirotskoj regiji (47,1) a najniža u pčinjskoj (41,7) i Gradu Beogradu (42,7). U Vojvodini je prosječna starost 43,6 godina.

Dob i spol su dvije najznačajnije demografske odlike svake populacije, jer predstavljaju jasnu sliku dosadaš-

njeg razvoja populacije i uvjetuju u velikoj mjeri buduće promjene u kretanju stanovništva. Starosna-spolna struktura se formira u duljem razdoblju pod izravnim utjecajem rađanja i smrtnosti te opsega migratornih tokova stanovništva. Na osnovu podataka o ovim obilježjima se formiraju osnovni kontingenti stanovništva kao što su djeca predškolskog i školskoobaveznog uzrasta (mlađi od 15 godina), radni kontingent (15-64 godine), žensko fertilno stanovništvo (15 do 49 godina), maloljetno stanovništvo (mlađi od 18 godina), punoljetno stanovništvo (stariji od 18 godina) itd.

U razdoblju između dva popisa nije došlo do značajne promjene u udjelu mlađih od 15 godina u ukupnom stanovništvu kojih je bilo 14,3 posto 2011., dok ih je 2022. godine 14,4 posto. Znatno je smanjen udio osoba starosti 15 – 64 godine – sa 68,3 posto (2011.) na 63,5 posto (2022.), odnosno za oko 5 posto, dok je udio osoba od 65 i više godina porastao za oko 5 posto sa 17,4 posto (2011.) na 22,1 posto (2022.).

Na popisu 2022. zabilježeno je smanjenje u odnosu na Popis 2011. u skupini djece u dobi do 4 godine (s 328.255 na 310.928) i u dobnoj skupini od pet do devet godina (s 350.154 na 321.202). Ipak, najveće smanjenje je zabilježeno među radno aktivnim stanovništvom. Prema popisu 2011. godine

u Srbiji je živjelo 439.741 stanovnika uzrasta 20 do 24 godine, a 2022. tek 337.105 stanovnika tog uzrasta. Također je došlo do velikog smanjenja između dva popisa i u dobnoj skupini od 25 do 29 godina, kojih je 2011. godine bilo 480.286, a danas ima 373.093.

S druge strane, porastao je broj najstarijeg stanovništva jer je 2011. u Srbiji živjelo 81.550 stanovnika starijih od 85 godina, a danas ih je 117.648.

J. D.

Stanovništvo prema prosječnoj starosti i velikim dobnoj grupama, po regijama 2011. i 2022.

	Prosječna starost		0-14 %		15-64 %		65 i više godina %	
	2011.	2022.	2011.	2022.	2011.	2022.	2011.	2022.
Republika Srbija	42,2	43,8	14,27	14,37	68,34	63,53	17,40	22,10
Beogradska regija	41,8	42,7	14,02	15,12	69,60	64,60	16,38	20,28
Vojvodina	41,8	43,6	14,36	14,65	69,25	63,69	16,39	21,66
Šumadija i Zapadna Srbija	42,3	44,31	14,69	14,19	67,64	62,84	17,67	22,96
Južna i Istočna Srbija	43,3	44,8	13,85	13,37	66,78	62,98	19,37	23,69

Zalog osnivača *Miroljuba*

U prošlom broju Hrvatske riječi pisali smo o nazivima institucija i prostora za rad hrvatskih institucija, organizacija i udruga. Bile su to nekada kasine, čitaonice, Matica i hrvatski domovi. Jedan od hrvatskih domova koji je i danas mjesto okupljanja mjesnih Hrvata je Hrvatski dom u Somboru

Na katnici u samom centru grada na Vijencu Radomira Putnika 26 iznad velike kapije stoji tapis *Hrvatski dom*. I svi Somborci tu zgradu ne zovu drugačije nego *Hrvatski dom*. Zgrada je to Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva *Vladimir Nazor*, koje je jedno od rijetkih hrvatskih udruga koje ima prostor u svom vlasništvu. Svoj vlastiti prostor Društvo ima skoro od samog svog osnutka 1936. godine, a zahvaljujući osnivačima HKD-a *Miroljub* koji su odlučili osigurati vlastiti prostor za rad, a onda i sami financirali kupnju i uređenje. Prva zgrada više ne postoji, ali je poslije Drugog svjetskog rata Društvo u zamjenu dobilo sadašnji prostor i uknjižilo se kao jedini vlasnik zgrade od 1.400 četvornih metara. Postao je Hrvatski dom mjesto okupljanja Hrvata iz Sombora i okolnih salaša, usprkos različitim političkim uvjetima u kojima je Društvo radilo i usprkos tome što u jednom duljem razdoblju i nije imalo hrvatski predznak. Tako je i danas.

Odvajanje od »križara«

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Vladimir Nazor* osnovano je 6. prosinca 1936. godine. Nekoliko sjednica Upravnog odbora održano je u zgradi »križara«, da bi već na sjednici 28. veljače 1937. godine članovi dobili informaciju da je zahvaljujući novčanoj pozajmici veterinarara **Fabijana Hajdukovića** i odvjetnika **Grga Vukovića** i manjim nepovratnim priložima članova Društva kupljena zgrada u Ulici Prote Kovačića broj 3 (danas je to Njegoševa ulica i na tom mjestu je parkiralište). Kako bi se pozajmica od 120.000 dinara što prije vratila, određeni su sabirači koji su obilazili salaše i sam grad i prikupljali donacije. Za nekoliko mjeseci prikupljeno je čak 90.000 dinara. U arhivu *Nazora* i danas postoje priznanice s imenima i uplaćenim iznosima. Istodobno s prikupljanjem novca za vraćanje pozajmice počeli su radovi na adaptaciji zgrade, izgradnji dvorane i to najviše dobrovoljnim radom.

U novouređenom prostoru osnovana je dobrotvorna organizacija *Bunjevka*, aktivno je radio pjevački zbor, dramska sekcija. Velika dvorana korištena je za svečanosti i priredbe, ali i za organiziranje svadbi što se i naplaćivalo. Iako tadašnji HKD *Miroljub* nije primao nikakav novac iz općinske kase, 1939. godine zgrada je donekle preuređena i dograđena.

Sam početak Drugog svjetskog rata, te sam rat i oslobođenje utjecali su i na rad *Miroljuba*. Pred početak rata vođeni su pregovori o spajanju *Bunjevačkog kola* i *Miroljuba*. Novo društvo trebalo je nositi naziv Hrvatsko bunjevačko prosvjetno društvo *Miroljub*. No, ti dogovori nisu uspjeli. Tijekom rata dio članova Upravnog odbora *Miroljuba*, predvođenih Grgom Vukovićem pokušao je proširiti utjecaj mađarskih okupatorskih vlasti u samom Društvu, ali u tome nisu uspjeli. Pritisci nisu prestali pa je odlukom ministra unutarnjih poslova Kraljevine Mađarske iz svibnja 1944. godine zabranjeno postojanje

milijuna tadašnjih dinara. Koliko se ozbiljno pristupilo ovoj ideji govori i podatak da je urađen projekt i formiran odbor za izgradnju. Kako nije bilo konkretnog rezultata rada ovog odbora u travnju 1947. godine predloženo je da se umjesto gradnje kupi nova zgrada, koja bi više odgovarala potrebama Društva.

Nekadašnja pivovara nova adresa

Problem prostora riješio je Gradski narodni odbor koji je u svibnju 1948. godine donio odluku da Društvo u zamjenu za svoju staru zgradu dobije u vlasništvo zgradu bivše pivovare *Avala*, na Vijencu Radomira Putnika 26, gdje je i danas HKUD *Vladimir Nazor*. Kao i desetak godina prije, kada je kupljena prva zgrada *Miroljuba*, i ovu je trebalo obnoviti i prilagoditi potrebama Društva. Opet je to rađeno dobrovoljnim radom i novčanim prilozima članova. Trajali su ti radovi 17 godina. Društvo ne samo

da se uselilo u novi prostor već je još jednom promijenilo ime. Odlukom Upravnog odbora iz travnja 1949. godine Društvo dobija naziv Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Vladimir Nazor*. Krajem 1951. godine završena je gradnja velike dvorane, ali je trebalo još osam godina da se dovrše balkon i kat.

U zapisniku sjednica Upravnog odbora Društva iz 1961. godine (a sačuvani su zapisnici sa svih sjednica od osnutka) zabilježeno je da se raspravljalo o uređenju fasade i uvođenju centralnog grijanja.

Sredinom 60-ih godina, točnije 1964. godine, iz naziva se izbacuje hrvatski predznak i Društvo dobiva ime Kulturno-

umetničko društvo *Vladimir Nazor*. Taj naziv nosit će sve do Sabora 2001. godine kada je donijeta odluka da se vrati hrvatski predznak i od tada Društvo nosi ime Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Vladimir Nazor*.

Nova adaptacija i uređenje prostorija urađeni su 70-ih godina. Narednih desetljeća također je ulagano u održavanje i obnovu velike zgrade. Značajni radovi urađeni su i proteklih godina. Uređene su prostorije na katu, gdje je jedna od prostorija prilagođena nastavi hrvatskog jezika koja se za učenike iz Sombora održava u *Hrvatskom domu*, obnovljen je dio krovišta, počela je zamjena prozora, uvedeno je grijanje na plin. Kako se zgrada nalazi u zaštićenoj gradskoj jezgri, pod zaštitom je Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture, pa se vanjski radovi mogu izvoditi samo uz njihovu suglasnost.

Z. V.

Hrvatskog kulturnog društva *Miroljub*, a u obrazloženju je navedeno da svoja akta nije usuglasilo s mađarskim pravnim propisima. Sva imovina Društva je zapečaćena, a Društvo je u svibnju 1944. godine prestalo postojati.

Kako se kraj rata već nazirao, članovi Društva pozvani su od strane Narodnooslobodilačkog pokreta na agitaciju među nekadašnjim članovima *Miroljuba* za ideje NOP-a. Neki su se priključili i partizanskoj vojsci, a u završnim borbama pri kraju rata poginulo je 14 članova Društva.

Skupština Društva održana je 15. svibnja 1945. godine i Hrvatsko kulturno društvo *Miroljub* tada mijenja naziv u Hrvatski prosvjetni dom. Povećava se broj članova, obnavlja rad sekcija, osnivaju nove sekcije, pa je nekadašnja zgrada *Miroljuba* postala tijesna za sve aktivnije Društvo. Razlog je to što je Upravni odbor na sjednici u lipnju 1946. godine raspravljao o izgradnji nove, veće zgrade ne mjestu postojeće. Za to je bilo potrebno četiri

Srđan Vezmar, savjetnik za razvoj i fondove EU predsjednika DSHV-a

Uključenost hrvatskih udruga u prekograničnu suradnju ovisi od političke volje

Kada govorimo o hrvatskoj nacionalnoj zajednici u Vojvodini/ Srbiji, činjenica je da se nekako izbjegavalo da se kao partneri u projektima uključe udruge ili da dio Programa bude neka manifestacija ili turistička ponuda. Mogu li se nositelji projekata, tako da kažem, prisiliti da pri izboru partnera povedu računa o tome? To ovisi jedino od političke volje onih koji vode lokalne samouprave, ali, na žalost, ne postoji nijedan mehanizam koji će predstavnike lokalne samouprave potaknuti da se okrenu k udrugama manjinskih zajednica

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

U programu europske teritorijalne suradnje IPA II koji su partneri iz Hrvatske i Srbije realizirali u programskom razdoblju od 2014. do 2020. godine susjedi su se branili od poplava, obnavljali infrastrukturu, ekosustave, jačali poljoprivredu, turizam, zdravstvo i kulturu. Programom prekogranične suradnje iz IPA II bila su obuhvaćena 42 projekta, od Šapca do Subotice.

Novo programsko razdoblje je od 2021. do 2027. godine. Određena su sredstva i definirani prioriteti i specifični ciljevi. U Programu prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija u ovom programskom razdoblju bit će izdvojeno 45 milijuna eura, od čega je 38 milijuna iz EU, a oko sedam milijuna eura je nacionalno predfinanciranje. Prvi javni poziv, čiji je proračun 17,4 milijuna eura, je objavljen. Prihvatljiva područja prekogranične suradnje su sjeverna,

zapadna i južna Bačka, te Srijem i Mačva u Vojvodini i Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska i Brodsko-posavska županija. Dana su četiri prioriteta, a u okviru njih pet strateških ciljeva. Strateški ciljevi su razvijanje istraživačkih i inovativnih kapaciteta i usvajanje naprednih tehnologija; promoviranje obnovljivih izvora energije; promoviranje prilagođavanja klimatskim promjenama; osiguranje jednake zdravstvene skrbi, te jačanje uloge kulture i održivog turizma u gospodarskom razvoju, socijalnoj inkluziji i društvenim inovacijama.

U tijeku su i »info dani« koji zainteresiranima trebaju približiti uvjete natječaja, prioritete i ciljeve. Kako je najavljeno, »info dani« bit će održani u Novom Sadu, Subotici, Osijeku i Slavonskom Brodu.

O prekograničnoj suradnji, održivim projektima, mogućnostima hrvatske nacionalne manjine da sudjeluju na ovim natječajima i prioritetima razgovarali smo sa **Srđanom Vezmarom**, savjetnikom za razvoj i fondove EU predsjednika DSHV-a i nekadašnjim direktorom Razvojne agencije Bačka.

► Što su Programi europske teritorijalne suradnje i koliko dugo Srbija koristi novac iz tih fondova?

Program teritorijalne suradnje ili Interreg program jeste financijska potpora suradnji pograničnih područja na rješavanju pitanja od zajedničkog interesa, kao što su zaštita okoliša, upravljanje otpadom, kultura, gospodarska suradnja, promet... Ovakav način financijske potpore Europske unije postoji od 1990. godine, ali su tada sredstva Europskog fonda za regionalni razvoj bila namijenjena samo državama članicama Europske unije. Od 2004. godine u program Interreg se uključuju i države koje nisu članice EU. U razdoblju od 2004. do 2006. godine na raspolaganju su bili fondovi kroz program KARDS, od 2007. do 2013. godine IPA (Instrument za predpristupnu pomoć), od 2014. do 2020. IPA 2 i u posljednjem proračunskom razdoblju od 2021. do 2027. godine IPA 3. Postoje tri grupacije programa. To su prekogranična suradnja, transnacionalna i međuregionalna suradnja.

► Kako se provode programi koji se financiraju iz Programa europske teritorijalne suradnje?

Programi se provode raspisivanjem javnih natječaja za podnošenje projektnih prijedloga ili definiranjem strateških projekata u okviru programskih dokumenata. Sredstva su namijenjena razvijanju potencijala koji postoje u različitim područjima kao što su turizam, socijalna inkluzija, zaštita okoliša... Projekti moraju imati svoju održivost i moraju osigurati međuinstitucionalno partnerstvo na dulji rok. Projekte mogu podnijeti neprofitne institucije kao što su ministarstva, pokrajinska tijela, lokalne samouprave, javna poduzeća, sveučilišta, škole, bolnice, organizacije civilnog društva koje su registrirane na teritoriju koji je obuhvaćen programom. Svi vodeći partneri u projektu moraju imati barem jednog projektnog partnera u susjednoj državi.

► Koliko je u Srbiju kroz ove projekte stiglo sredstava?

Kroz program KARDS i IPA i IPA II ugovoreno je više od 400 milijuna eura. Ukupno je bilo prijavljeno 9.000 projekata, od čega je ugovoreno 1.600, a sudjelovalo je više

od 1.000 organizacija. Kroz realizaciju ovih projekata stvorena su nova prekogranična partnerstva i mreže, uspostavljen je održivi proces razmjene znanja i iskustava između dvije države, te podignuti kapaciteti javnog sektora za upravljanje projektima.

► Srbija može realizirati programe s Mađarskom, Rumunjskom, Bugarskom, Hrvatskom, BiH, Crnom Gorom, Sjevernom Makedonijom, zatim IPA Jadransko-jonski program, Program za dunavsku regiju i program URBACT. Da se ipak fokusiramo na Vojvodinu. Koliko će u novom proračunskom razdoblju od 2021. do 2027. godine moći biti realizirano programa prekogranične suradnje na prostoru Vojvodine?

Najveći je Program s Rumunjskom, i to je 87,7 milijuna eura, drugi je program s Mađarskom 74,7 milijuna eura i Program s Hrvatskom od 45 milijuna. Postoji još i zanimljiv Program s BiH od 16,2 milijuna eura i tu kao pogranično područje može sudjelovati Srijem. Ova sredstva odnose se na sedmogodišnje programsko razdoblje i u tih sedam godina Vojvodina ima oko 223 milijuna eura na raspolaganju. Tih 223 milijuna eura je ukupan iznos s nacionalnim financiranjem, jer uz europska sredstva 15 posto čini nacionalno sufinanciranje. Programsko razdoblje je do 2027. godine, ali se ta sredstva mogu trošiti i kasnije.

► Gdje je tu suradnja između Hrvatske i Srbije? Koliko je do sada bilo projekata, koliko je u njih uloženo?

Ne može se reći da je u prethodnom razdoblju bilo značajnih sredstava u Programu Hrvatska-Srbija, ali više sredstva za realizaciju imat ćemo u ovom novom Programu. Mada, bilo je dobrih projekata, a najviše ih je bilo s područja Bačke. I logično, jer su u značajnom broju projekata sudjelovali fakulteti Sveučilišta u Novom Sadu, pokrajinska tajništva... Ali prethodni Program bio je neka vrsta prilagodbe na nešto što nas tek čeka. Kao što sam rekao, do sada su najznačajniji bili projekti koji su dolazili sa Sveučilišta u Novom Sadu, dok recimo udruge nisu bile u značajnijoj mjeri zastupljene kao nositelji projekata. Tu je problem što ovi projekti, osim sufinanciranja, zahtijevaju i predfinanciranje. Dobro je što je u novom programu s Hrvatskom definirano, a što može biti ohrabrenje za sve, da će oni koji potpišu ugovor dobiti 25 posto sredstava unaprijed. Vidjelo se da je u prethodnom programu predfinanciranje bio problem i upravo zbog toga dio sredstava je sada odvojen kako bi projekt mogao krenuti. Ono što se kod nas nije dovoljno znalo jeste i mogućnost da se iz Pokrajine dobiju sredstva za predfinanciranje projekata koji se financiraju iz fondova Europske unije. U 2023. godini na raspolaganju je 200 milijuna dinara. Natječaj za prijave otvoren je do 19. rujna.

► Gdje su u ovim programima nacionalne manjine? Ako je program Hrvatska – Srbija, onda se neka očekuje da tu bude uključena hrvatska manjina iz Srbije i srpska manjina iz Hrvatske. Ali, dosadašnji projekti nisu uključivali nacionalne manjine.

Bitno je reći da ovi Programi nužno ne podrazumijevaju sudjelovanje udruga nacionalnih zajednica. Ne

postoje ni neki podaci koji bi pokazali koliko su programi prekogranične suradnje utjecali na nacionalne manjine. Moglo bi se reći toliko koliko su poboljšali život svih ljudi na tom prostoru. Kada govorimo o hrvatskoj nacionalnoj zajednici u Vojvodini/Srbiji činjenica je da se nekako izbjegavalo da se kao partneri u projektima uključe udruge ili da dio Programa bude neka manifestacija ili turistička ponuda. Mogu li se nositelji projekata, tako da kažem, prisiliti da pri izboru partnera povedu računa o tome? Recimo, ukoliko neki projekt ima za cilj poboljšanje turističke ponude uz obalu Dunava da se tu uključe udruge, etno kuće iz šokačkog Podunavlja. To ovisi jedino od političke volje onih koji vode lokalne samouprave, ali na žalost ne postoji nijedan mehanizam koji će predstavnike lokalne samouprave potaknuti da se okrenu k udrugama manjinskih zajednica. Ali imamo brojne druge europske programe u Srbiji koji se financiraju iz nacionalne IPA-e kroz koje se mogu financirati i programi nacionalnih zajednica. Kroz takav program rekonstruirana je katolička crkva Srce Isusovo u Senti i franjevački samostan u Baču.

► **Ako je već tako, a u slučaju hrvatske manjine jeste, što bi onda bio savjet, kako »ući« u projekte prekogranične suradnje?**

Manjinske zajednice moraju se samoorganizirati kroz formiranje svojih razvojnih institucija i tako stvoriti preduvjete da se mogu ravnomjerno natjecati sa svima ostalima na programima prekogranične suradnje i da se

kvalitetom projekata bore za sredstva. Ne postoji nikakva pozitivna diskriminacija u odnosu na manjinske zajednice kod ovih programa prekogranične suradnje.

► **Što bi onda bilo dobro rješenje? Spomenuli ste razvojnu instituciju.**

Dva su ključna pravca kako bi se manjinske zajednice u Srbiji trebale organizirati. Prvo, svaka nacionalna manjina treba imati strategiju svog razvoja. To je jedan dokument koji će im definirati ključne pravce u kojima za sedam godina ide zajednica. Zašto sedam godina? Sedam godina se podudara s programskih proračunom Europske unije. Prvo znači moramo definirati što su nam ključni ciljevi do 2027. godine i onda te prioritete pokušati razvijati kroz dostupne programe. Nisu to samo prekogranični programi već se mnogo veća sredstva mogu iskoristiti kroz nacionalnu IPA-u. Ministru za ljudska i manjinska prava **Tomislavu Žigmanovu** predložio sam da pokuša u dijalogu s drugim ministrima kreirati jedan program za manjinske zajednice upravo za nacionalnu IPA-u.

► **Što je nacionalna IPA? To je isto novac iz fondova Europske unije?**

Jeste, to je novac EU. Postoji 200 milijuna eura, imamo Ministarstvo za europske integracije i Delegaciju EU. Jedan program je Interreg, a drugi je nacionalna IPA. Nacionalna IPA se programira u dogovoru Ministarstva za europske integracije s ostalim ministarstvima. Tu postoje brojni nacionalni programi, odnosno programi koji se u dogovoru s Delegacijom EU realiziraju u Srbiji kroz

nacionalnu IPA-u. Ponovit ću: to je godišnje 200 milijuna eura.

► **Koji bi se projekti mogli financirati kroz nacionalnu IPA-u?**

To, recimo, može biti očuvanje kulturnog naslijeđa koje se može kombinirati s turizmom. Znači, neki program koji može potaknuti gospodarski razvoj područja gdje živi ta zajednica. Na primjer, to može biti Spomen dom bana Jelačića, koji bi mogao kreirati jedan turistički projekt, koji bi imao značaj ne samo za lokalnu sredinu već i cijeli Novi Sad. Ne može takav projekt prijaviti jedna udruga, ali može u suradnji s nacionalnim vijećem. Ili može više nacionalnih vijeće definirati zajednički interes i kreirati jedan operativni program koji bi se ticao manjinskih zajednica i njihovog gospodarskog osnaživanja. Potroši se tih 200 milijuna svake godine, ali bi bilo dobro i da se iskoriste za razvoj zajednica nacionalnih manjina.

Programi prekogranične suradnje Srbija mogu se realizirati s Mađarskom, Rumunjskom, Bugarskom, Hrvatskom, BiH, Crnom Gorom, Sjevernom Makedonijom. Do 2027. godine za prekograničnu suradnju pograničnih područja s ovim državama bit će izdvojeno više od 280 milijuna eura, 85 posto iz proračuna EU, a 15 posto je nacionalno sufinanciranje. Uz to, Srbija može sudjelovati u Jadransko-jonskom transnacionalnom programu, a uz nacionalno sufinanciranje taj program ima 160 milijuna eura. Transnacionalni program za Dunavsku regiju ukupne je vrijednosti skoro 269 milijuna eura. Tu je i program URBACT, što je program međuregionalne suradnje od skoro 5,2 milijuna eura.

► **Tu se sada možemo vratiti na priču o razvojnoj agenciji ili instituciji kako ste rekli. To nijedna nacionalna manjina nema. Je li problem nedostatak ljudi sposobnih da pripreme ipak zahtjevne projekte kakvi su projekti koji se financiraju iz fondova EU?**

Mislim da bi razvojna institucija jako ubrzala stvari, jer bi imala instrument kojim bi mogla utjecati na položaj zajednice, a koristeći sredstva Europske unije. Nije pitanje trebaju li razvojne institucije, već je pitanje koliko brzo i na koji način se mogu ustrojiti. To bi mogao biti dobar model za sve nacionalne zajednice u Srbiji kako da poprave svoj položaj. Ne mora to biti razvojna agencija zbog zakona koji je specifičan i koji zahtijeva da budu akreditirane. Neka to budu razvojne institucije.

► **Budući da je javni poziv za Program prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija objavljen, što bi sada, dok ne postoji razvojna institucija bio Vaš savjet, preporuka? Sudjelovati ili ne?**

Apsolutno da. Ali odabrati jedan ili dva strateška projekta, ako je moguće da nositelj bude Hrvatsko nacio-

nalno vijeće ili eventualno još neka institucija koja ima financijske mogućnosti iznijeti takav projekt. Treba se fokusirati na jedan strateški projekt na kome bi se radilo naredne dvije godine.

► **Kažete strateški projekt. Sagledavajući kapacitete i potrebe hrvatske manjine u Vojvodini koji bi to mogao biti strateški projekt?**

Lokalni gospodarski razvoj mogao bi potaknuti turizam, kulturna suradnja, očuvanje kulturne baštine. Bitno je da ti svi projekti budu održivi. Znači, da projekt stvara neku novu vrijednost koja doprinosi zajednici. To je svakako potpora nekim malim obrtnicima, poduzetnicima, stavljanje kulturne baštine u funkciju turizma i naravno očuvanje jezika, obrazovanje. Ako bih mogao birati, to bi bio projekt putem koga bi osigurali sredstva za jednu razvojnu instituciju. Ne mislim na ured, stolove, računala već na pronalaženje kvalitetnih ljudi koji će biti nositelji te institucije. Ako budu dobri i kvalitetni ljudi, mogu biti motor koji će pokrenuti zajednicu. Važno je to jer nam narednih godina, kako se Srbija bude približavala Europskoj uniji, dolaze kohezijski i strukturni fondovi. To je nešto što moramo učiti, a možemo učiti od zemalja koje su ušle u Europsku uniju. U našem slučaju suradnja mora biti usmjerena na Hrvatsku, kako bismo stekli nova znanja i vještine u području kohezijske politike i strukturnih fondova.

► **To bi onda moglo povezati nekoliko udruga iz Vojvodine sa sličnim udrugama u Hrvatskoj, ili bi ih mogla povezati neka zajednička manifestacija?**

Točno tako. Bilo bi dobro da se udruge povežu, da ne rade pojedinačno, da ne vide jedna drugu kao konkurenciju već kao partnere.

► **Je li osigurati održivost projekta najteže?**

Tu uvijek treba projekt sagledavati s ekonomske točke. Recimo, osigurati sredstva za rekonstrukciju objekta koji ima kulturni i povijesni značaj. Ali taj objekt treba staviti u funkciju turističke ponude, da turisti plaćaju ulaznice, da se tu događaju neki kulturni sadržaji, da tu prostor imaju neki stari obrti gdje posjetitelji mogu potrošiti svoj novac koji doprinosi socio-ekonomskom razvoju zajednice.

► **Dok se zajednica ne osnaži za velike projekte prekogranične suradnje država Hrvatska pomaže na taj način što je prošle i ove godine objavila Program prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija financiran iz proračuna Hrvatske. Koliko su ovi programi značajni u smislu ojavačavanja udruga, institucije manjinske zajednice u smislu jačanja kapaciteta, pronalaženja partnera s druge strane granice?**

Sama činjenica da su nakon prve godine za ovaj drugi natječaj sredstva s 400.000 eura povećana na 530.000 dokaz je da su projekti iz prvog natječaja uspješno realizirani, pa su inicijatori tog Programa procijenili da postoji opdavdanost da se ta sredstva ove godine uvećaju i da postoji realna potreba da se dodatno pomognu programi suradnje partnera s jedne i druge strane granice. Projekti u prvom natječaju bili su odlični, vjerujem da će i ovi projekti u drugom natječaju biti još i bolji i da će pomoći gospodarski razvoj hrvatske manjine u Vojvodini.

O Vladinim mjerama za mliječno govedarstvo

Hoće li uložene milijarde spasiti farme krava od gašenja?

»Poslije protesta ništa se nije popravilo, tj. mjere nisu dale rezultate jer je prošao kratak period. Jesu oni osigurali više novca za nas, ali ako se tržište ne uspije izregulirati, onda tu nema ništa«, navodi Milan Pajić iz Mačve

Često se može čuti kako stočari koji se bave mliječnim govedarstvom za sebe kažu da su upravo oni u najgorem položaju među poljoprivrednicima. Žale se na nisku cijenu mlijeka, visoke troškove prehrane goveda što dovodi do nerentabilnosti proizvodnje i gašenja farmi. U posljednje vrijeme aktualan je i problem prezasićenosti tržišta uvoznim mlijekom i mliječnim proizvodima koji obaraju cijenu domaćima. Sve su to bili razlozi da se i oni priključe nedavnom protestu poljoprivrednika.

Od zahtjeva koje su uputili Vladi ispunjeno im je sve osim minimalne otkupne cijene mlijeka od 78 dinara bez PDV-a. Povećana im je tako premija za mlijeko s 15 na 19 dinara po litri, u drugom, trećem i četvrtom kvartalu 2023. godine, a ukupno povećanje će iznositi tri milijarde dinara. Ukupan iznos za premije za mlijeko u ovoj godini bit će 15 milijardi dinara. Povećane su i subvencije po grlu za priplodne mliječne krave, i to s 30.000 na 40.000 dinara. Ukupan iznos povećanja iznosi 2,3 milijarde dinara, a za ovu mjeru će u tekućoj godini biti isplaćeno 14,3 milijarde dinara. Vlada je prihvatila i regulirati tržište uvođenjem prelevmana za mlijeko, kvotama za proizvođače, prerađivače i uvoznike te provoditi analizu kontrole uvoza mlijeka i mliječnih proizvoda, sve u cilju spašavanja srpskog mliječnog govedarstva.

Minimalna cijena od 40 dinara

Nakon okončanja protesta i potpisivanja sporazuma o ispunjenim mjerama, proizvođači mlijeka su zbog kompleksnosti situacije u kojoj se nalaze imali dodatni sastanak u Vladi s ministricom poljoprivrede **Jelenom Tanasković** i predstavnicima mljekara. Tema sastanka bili su prelevmani na mlijeko, uvozne i izvozne kvote te otkup mlijeka.

U ime Udruženja poljoprivrednih proizvođača iz Subotice sastanku je prisustvovao **Marko Peić Tukuljac**. Kako navodi, 20 predstavnika mljekara, koliko ih je bilo prisutno na sastanku, iznijeli su da imaju velike zalihe sireva i mliječnih proizvoda što im stvara problem oko otkupa novoga mlijeka. Poradi rješavanja tih viškova država je uvela prelevmane na mlijeko i mliječne proizvode do 1. kolovoza, navodi Peić Tukuljac, a ako se zalihe ne isprazne dovoljno, produžit će prelevmane za još tri mjeseca. Stočar iz Subotice ističe i da su mljekare obećale kako za ovo vrijeme nikome

neće otkazati otkup mlijeka, osim ako se u njemu ne pojavi veća količina aflatoksina.

»Država je morala znati da će se ovo dogoditi. Vidjeli su da se velike količine mliječnih proizvoda otkupljuju, naročito biljnog sira. Oni su dopustili da se to dogodi i sad smo zatrpani jeftinim sirevima iz Poljske koji su upitne kvalitete s obzirom na to da je tamo dozvoljena GMO proizvodnja, a naše mlijeko se proljevalo«, kaže Peić Tukuljac.

Kako navodi, na sastanku je bilo riječi i o minimalnoj otkupnoj cijeni mlijeka. Iako njihov početni zahtjev od 78 dinara bez PDV-a nije usvojen, država je ponudila garantiranu najnižu cijenu malim proizvođačima (proizvođači do 500 litara) od 40 dinara bez PDV-a. Smatra on kako bi država ipak morala osigurati cijenu za malog proizvođača bar 60 dinara, kako bi do velikog ona došla do 80 dinara bez PDV-a te da bi se tad moglo govoriti o isplativoj proizvodnji.

»Rekli su nam kako ne mogu utjecati na mljekare koliko će nam plaćati mlijeko. Mi mislimo da mogu, ali ne žele jer su to mahom strane mljekare te ih je strah da ne odu iz Srbije«, kaže Peić Tukuljac.

Prema njegovim riječima, veliki izazov u održavanju rentabilnosti proizvodnje predstavlja im skupa hrana za stoku.

»Jeste pala cijena žitarica na tržištu, ali koncentratu nije pala cijena. Jeftiniji je tri dinara, a to nije ništa naspram onoga koliko je pala cijena mlijeka. Imamo skupu hranu, jeftino prodanu litru mlijeka. Približavamo se scenariju od prije dvije godine kada smo za mlijeko dobivali 30 dinara, a koncentrat plaćali kg 45 dinara. Sada je cijena koncentrata 41 dinar bez PDV-a«, kaže Marko.

»To što je i ostalo je na staklenim nogama«

Direktne sankcije tijekom protesta možda su najviše osjetili stočari iz Mačve **Milan Pajić** i **Slobodan Brkić**. Zbog prestanka otkupa mlijeka od strane mljekare PK *Zlatibor* prinuđeni su bili svoje mlijeko proljevati. Trajalo je to od 16. svibnja sve do prije nekoliko dana, kada su im se napokon mljekare vratile.

Pajić kaže kako je dnevno proljevao 600-700 litara mlijeka. Kao plod sastanaka stočara s ministricom ponovno ima otkup, a za cijenu više ni ne pita.

»Prvenstveno treba uložiti rad na poboljšanju genetike, prehrane i kvalitete proizvedenog mlijeka. Neophodno je napraviti izbor dobrih i velikih farmi kojima će se pomoći da opstanu i povuku proizvodnju, a ostala manja gospodarstva nacionalnim mjerama podići na višu razinu«, smatra tajnik Udruženja za stočarstvo i preradu stočarskih proizvoda Nenad Budimović.

»Ne znam ni po kojoj cijeni prodajem, važno mi je samo da više ne prolijevam«, kaže ogorčeni Pajić.

Ispunjene zahtjeve stočara ne želi komentirati, kaže suviše je rano za bilo kakve prognoze.

»Još uvijek se ne zna kako će stvari funkcionirati. Poslije protesta ništa se nije popravilo, tj. mjere nisu dale rezultate jer je prošao kratak period. Jesu oni osigurali više novca za nas, ali ako se tržište ne uspije izregulirati, onda tu nema ništa«, navodi Pajić.

Na prošlotjednom sastanku u Vladi sudjelovao je i on u ime Udruženja proizvođača mlijeka *Naše mleko*. Kaže kako su predstavnici mljekara tom prilikom iznijeli kako imaju velike zalihe mlijeka te zbog toga ne otkupljuju od domaćih proizvođača. No, smatra kako mljekare nisu u lošoj poziciji jer ih, kako kaže, nitko nije natjerao da uvoze veće količine od potrebnih. Prema njegovim riječima, one su to činile namjenski, kako bi se prenatrpavanjem domaćeg tržišta cijena mlijeka spuštala. Uvedene prelevmane na uvoz do 1. kolovoza Pajić pohvaljuje i nada se oslobađanju tržišta do njihova isteka. Zaključuje stočar iz Mačve da je stanje mliječnog govedarstva u Srbiji već duže razdoblje u izrazito lošem stanju. Ako se ne poduzmu sistavne mjere, smatra kako će se broj gospodarstava koji se bave mliječnim govedarstvom svesti na minimum.

»Smanjuje se već sada, tj. nema više ni što da se smanjuje jer je puno ugašeno. To što je i ostalo je na staklenim nogama. I mi da nismo za dva-tri dana riješili otkup, prodavali bismo krave i to je to«, kaže Pajić.

Neophodne sustavne mjere

Tajnik Udruženja za stočarstvo i preradu stočarskih proizvoda **Nenad Budimović** smatra kako je dosta novca opredijeljeno za poticaje u mliječnom govedarstvu, ali i postavlja pitanje hoće li biti pozitivnog efekta.

»Može li novac povećati ili smanjiti količinu proizvedenog mlijeka? Hoće li poboljšati kvalitetu i hoće li se povećati brojno stanje goveda? Drugim riječima, hoće li se taj novac vratiti u stočarstvo?«

Prema riječima Budimovića iz navedenih razloga se trebaju primijeniti sustavne mjere kao rješenje, a uz poštovanje i primjenu strategije razvoja poljoprivrede.

»Prvenstveno treba uložiti rad na poboljšanju genetike, prehrane i kvalitete proizvedenog mlijeka. Neophodno je napraviti izbor dobrih i velikih farmi kojima će se pomoći da opstanu i povuku proizvodnju, a ostala manja gospodarstva nacionalnim mjerama podići na višu razinu. Poticaje podijeliti na ravničarski i brdsko-planinski dio«, kaže tajnik Udruženja za stočarstvo i preradu stočarskih proizvoda.

Smatra on da treba što prije započeti pregovore s EU blokom agrarne politike te kao prijedlog Privredne komore Srbije iznosi potrebu za formiranjem stručnog tima koji će se baviti problematikom u mliječnom govedarstvu.

J. D. B.

ZKVH na *Panonskom festivalu knjige* u Osijeku

Godišnjak i *Nova riječ* – jedinствени časopisni pothvati

*ZKVH je predstavio svoju nakladničku djelatnost s naglaskom na dva časopisa –
Godišnjak za znanstvena istraživanja i Nova riječ*

U sklopu brojnih programa prvog izdanja *Panonskog sajma knjige* u Osijeku, koji je održan od 24. do 28. svibnja u dvorani Gradski vrt, predstavio se i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice. Zavod je na sajmu sudjelovao na poziv Zajednice nakladnika i knjižara pri Hrvatskoj gospodarskoj komori što je dogovoreno na nedavnom sastanku predstavnika ZKVH-a s hrvatskom ministricom kulture **Ninom Obuljen-Koržinek**.

ZKVH je predstavio svoju djelatnost s naglaskom na nakladničku produkciju i svoja dva časopisa – *Godišnjak za znanstvena istraživanja* i časopis za književnost i umjetnost *Nova riječ*. Također, ZKVH je svoja izdanja predstavio i na zasebnom sajamskom štandu.

70 naslova u 15 godina

V. d. ravnateljice ZKVH-a i izvršna urednica dvaju časopisa **Katarina Čeliković** istaknula je u uvodnom dijelu kako je Zavod utemeljen prije 15 godina te kao dosadašnje rezultate njihova rada navela: 70 tiskanih publikacija (samostalno ili u sunakladi), tri nosača zvuka, više od 60 znanstvenih kolokvija, više desetaka stručnih skupova, osnivanje *Biblioteke Croatice*, projekt digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe, izradu *Kataloga nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji*, dvadesetak znanstvenih istraživa-

nja, utemeljenje četiriju nagrada u području nakladništva, osnaženu kulturu sjećanja, desetak potpisanih sporazuma s visokoškolskim i znanstvenim institucijama iz Hrvatske i Mađarske, uspostavu internetskog portala...

»Sedamdeset naslova u nakladi ili sunakladi respektabilna je brojka koja nam govori koliko Hrvati u Srbiji, koji imaju manjinski status tek 20 godina, skrbe za svoju znanost i koliko čine na istraživanju svoje prošlosti kako bi se u budućnosti mogli referirati na te teme. Nakladničke serije i edicije Zavoda svjedoče o strateškom planiranju i svijesti kako je potrebno ozbiljno i odgovorno pristupiti temama o kojima se nije pisalo ili o kojima se nedovoljno zna«, rekla je Čeliković.

Godišnjak i *Nova riječ*

Kako je dodala, uređivačke smjernice časopisa *Godišnjak* i *Nova riječ* postavio je njihov glavni i odgovorni urednik, a ujedno i bivši ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

»Do sada je objavljeno trinaest brojeva *Godišnjaka* s oko 5.000 stranica, sa skoro 70 radova unutra i brojnih prikaza znanstveno publicističkih naslova. Časopis *Nova riječ*, koji izlazi već jedno desetljeće, ne bavi se isključivo književnošću Hrvata u Vojvodini već širi mostove suradnje s drugim književnostima te otvara prostor mladim piscima i književnim kritičarima. Po svojem pristupu i tematici, držimo

da su naši časopisi jedinstven pothvat među hrvatskim manjinama izvan Hrvatske. Nadamo se da ćemo ovu dinamiku rada i objavljivanja zadržati s obzirom na trenutno samo dvoje zaposlenih u Zavodu», kazala je Čeliković.

Znanstveni i stručni radovi

O ZKVH-ovom *Godišnjaku za znanstvena istraživanja* govorio je lektor hrvatskog jezika na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Novom Sadu **Perica Vujić**.

»*Godišnjak za znanstvena istraživanja objavljuje* znanstvene i stručne radnje koje su vezane za neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, i to bilo u povijesti bilo u sadašnjosti. Prva je to znanstvena periodična publikacija u povijesti Hrvata u Srbiji te kao takva prilika za okupljanje svih zainteresiranih znanstvenika i stručnjaka koji se bave temama vezanim za tu zajednicu«, naveo je Vujić.

Radovi u *Godišnjaku* organizirani su u cjeline prema humanističkim i društvenim znanostima, a dosadašnji sadržaji dostupni su i na internetskom portalu Zavoda (www.zkvh.org.rs).

»Zastupljena su tematska područja: povijest, kulturologija, etnologija, sociologija, politologija, demografija, filologija, muzikologija... Kada pogledate statistiku, najviše radova je iz područja povijesnih znanosti, sociokulturne antropologije i etnologije. Kada je riječ o etnološkim istraživanjima, ostvarena je velika suradnja ZKVH-a s Odsjekom za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Radovi nastali tijekom tih projekata objavljeni su i u okviru *Godišnjaka*. Posljednji dio *Godišnjaka* čine prikazi stručnih i znanstvenih knjiga koje se svojom tematikom u cijelosti ili dijelom tiču Hrvata na području Srbije«, kazao je Vujić.

Usustavljivanje književne scene

O časopisu *Nova riječ* govorio je potpredsjednik Društva hrvatskih književnika **Mirko Ćurić** koji je ujedno i suradnik ovog časopisa. Kako je naveo u uvodu, časopis je došao do svojeg desetog godišta, a nastao je usporedno s razvojem ZKVH-a kao ustanove kulture.

»Jedan od načina da se usustavi književna scena Hrvata u Srbiji bio je imati časopis koji će reprezentirati ono što se stvara, stavljajući ga istovremeno u kontekst ukupne hrvatske kulture i časopisne produkcije. Časopis nastoji zadovoljiti sve one najbolje kriterije započevši od sadržaja do vizualnog identiteta za koji je zaslužan grafički dizajner **Darko Vuković**. Svaki broj ima neku tematsku cjelinu iz književnosti Hrvata u Srbiji, ali je tu i književna produkcija suvremenih književnika iz Hrvatske, i što je jako važno imaju jako dobar dio književnih prikaza i kritike«, kazao je Ćurić.

Ćurić je ukazao i kako su u Savjetu časopisa autori i kritičari iz Srbije, Hrvatske i Mađarske te dodao kako s radošću možemo očekivati nova izdanja *Nove riječi*.

Matoševi dani

Ovom prigodom najavljen je i daljnji program ovogodišnjih, 7. *Dana Antuna Gustava Matoša*, manifestacije koju

zajednički organiziraju Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski iz Osijeka, ZKVH, Općina Tovarnik, HKUPD *Matoš* iz Plavne, lokalna i Hrvatska samouprava Kačmara, Fondacija *Antun Gustav Matoš* iz Beograda, Osnovna škola *Antuna Gustava Matoša* iz Tovarnika uz pokroviteljstvo Ministarstva kulture i medija Hrvatske, Županije vukovarsko-srijemske i Općine Tovarnik. Ove godine manifestacija je u znaku velikog jubileja – 150. obljetnice od rođenja ovog književnog velikana. Ovogodišnji program *Dana* počeo je u veljači u Kačmaru, u rodnom mjestu Matoševog djeda **Grgura**, a središnja događanja započinju u srijedu, 7. lipnja, u Tovarniku, nastavljaju se u subotu, 10. lipnja, u Beogradu (Fondacija *A. G. Matoš*), 11. lipnja u Plavni, a završavaju 13. lipnja (na Matošev rođendan) u Zagrebu, u Društvu hrvatskih književnika. U predstavljanju programa manifestacije sudjelovao je i načelnik Općine Tovarnik **Anđelko Dobročinac**.

Prezentirani su i prvi rezultati (radovi koji su ušli u uži izbor) natječaja za najbolju kratku priču nadahnutu životom ili djelima Matoša, raspisanom uoči obilježavanja 150. obljetnice njegova rođenja. Prosudbeno povjerenstvo radi u sastavu: **Josip Cvenić** (predsjednik), **Klara Dulić Šević** i **Paula Rem**. Josip Cvenić istaknuo je kako je odaziv autora i autorica, različite dobi i autorskih pristupa, pokazao kako je interes za Matoša i njegovo djelo i danas vrlo velik. Na natječaj je pristiglo 46 priča, poslanih od strane 48 autora i autorica (dvije su priče nastale u suautorstvu), koje ulaze u konkurenciju za jednu od tri nagrade. U uži izbor ušlo je sljedećih osam priča: **Bono Cvitkušić** – *Nema više m(M)ore*; **Maja Klarić** – *Na Bučini*; **Emilija Kovač** – *Penelopa lijepa*; **Valentina Matagić** – *Iskušenje*; **Slavica Sarkotić** – *Utjeha kose*; **Stjepan Tomaš** – *Ratni izvjestitelj*; **Tomislav Žigmanov** – *Martina svjetla svijeta* i **Perica Vujić** – *Na putu*. Proglašenje triju najuspjelijih priča bit će 7. lipnja u Tovarniku.

Panonski festival knjige u Osijeku, pod sloganom »Čitaj, lega, čitaj!«, posvećen je književnosti, ali i kulturi i povijesti panonske regije te njezinim velikanima. Jedan od pokrovitelja manifestacije je i hrvatsko Ministarstvo kulture i medija. Plan je da festival preraste u regionalnu godišnju manifestaciju, a među ostalim, planira se nastaviti i praksa gostovanja aktera iz književnog života Hrvata u Srbiji.

D. B. P.

Život u naseljima gdje žive Hrvati (XV.)

Nikinci i Platičevo bez kanalizacije

Nikinci i Platičevo su dva naselja smještena u južnom dijelu Općine Ruma. Nikinci su s Rumom povezani željezničkom prugom prema Šapcu i cestom koja se kod Hrtkovaca odvaja kod Buđanovaca. Platičevo je na cesti Ruma – Šabac, spojeno je s auto cestom Beograd – Zagreb, a kroz selo prolazi i željeznička pruga Ruma – Šabac.

Prema popisu iz 2011. u Nikincima je živjelo 1.808 stanovnika, a 2022. je brojka pala na 1.551. Osim većinskog srpskog stanovništva, u selu žive Mađari, Hrvati i Romi. U Platičevu je broj stanovnika bio nešto veći i iznosio je prije desetak godina 2.500 dok je taj broj danas manji za tri stotine stanovnika. Etnički sastav stanovništva je sličan kao i u Nikincima, s tim što je broj Hrvata nešto veći.

Prema popisu stanovništva iz 1991. godine u Nikincima je živjelo 427 Hrvata (oko 11%), dok ih je u Platičevu bilo 549 (13%). Tijekom ratnih devedesetih iz Nikinaca i Platičeva se iselilo 106 obitelji.

Stanovništvo u oba sela uglavnom se bavi poljoprivredom – ratarstvom i povrtlarstvom, a veliki je broj uposlenih i u tvornicama u Rumi. U selima postoje domovi zdravlja, osnovne škole, vatrogasni domovi, poljoprivredne apoteke,

trgovine, kafići... Uvjeti za život i rad su dobri, osim jedne stvari, a to je nedostatak kanalizacije.

Neizvjestan nastavak radova

O mogućnostima za izgradnju kanalizacije razgovorali smo s predsjednikom Mjesne zajednice Nikinci **Velimirom Milićem**.

»Kanalizacija nam je prijeko potrebna. O tome pričamo godinama. Izgradnja je započela 2012. godine, međutim tvrtka koja je izvodila radove ušla je u blokadu i radovi su prekinuti. Od tada do danas se nije ništa promijenilo i ne znamo kada će radovi biti nastavljeni. To je veliki projekt koji zahtijeva velika sredstva. Predali smo dokumentaciju i građevinsku dozvolu i trenutno čekamo odgovor. Svjesni smo da je to problem koji treba što prije riješiti i da bi se time u velikoj mjeri poboljšali uvjeti života ljudi, ali trenutno to ne ovisi o nama. Vjerujem da će se u skorije vrijeme stvoriti uvjeti za nastavak radova«, kaže Milić.

Dom kulture u Nikincima je izgrađen 80-ih godina prošloga stoljeća. U njemu ima kino dvorana, kafić i dvorana.

»Mnogi u selu ugrađuju ruske crpke i izbacuju otpadnu vodu u vrtove i kanale na ulicama, a onda se selom širi nepodnošljiv smrad. Neki od mještana su dobijali prekršajne prijave zbog toga, ali nije urodilo plodom. Bilo je obećanja da će radovi na izgradnji kanalizacije početi, ali nemamo informaciju kada bi to moglo biti«, kaže Marica Hrnjak

 Centar Platičeva

Trenutno je u funkciji jedino dvorana koja se daje u zakup mještanima za razna slavlja.

Mladi i dalje odlaze

Mještаниn Nikinaca **Mirko Paulić** kaže da je osim nedostatka kanalizacije, koja im je prijeko potrebna, život u selu dobar, ali i da uvijek može bolje.

»Migracije su velike, pogotovo mlađe populacije. Ljudi odlaze ili u veće gradove ili u inozemstvo, i ne samo pojedinci nego i obitelji. Starija populacija koja više nije sposobna starati se o sebi ima najviše problema. Većinom su to ljudi s malim mirovinama koji ovise o svojoj djeci. Osim dva ugostiteljska objekta, kafića, nema drugih mjesta za druženje mladih. Radi jedino nogometni klub koji drži tu nit okupljanja, ali i u njemu ima puno nogometaša koji nisu iz našeg mjesta. Oni dolaze igrati nogomet u Nikince uz novčanu nadoknadu«, kaže Paulić.

Paulić je i predsjednik novoosnovane hrvatske udruge *Dr. Nikola Dogan* sa sjedištem u Hrtkovcima. Kaže da bi početak njenog rada mogao biti poticaj za druženje mladih iz Nikinaca i okolnih sela.

»Udruga je u fazi početnih koraka. U tijeku su prijave na natječaje i prikupljanje sredstava za rad. Trebamo osigurati prostorije za rad i funkcioniranje Društva. Postoje i dalji planovi za rad na očuvanju tradicije i kulture: osnivanje književnog kluba, škole tambure, a postoje i druge ideje i prijedlozi koje želimo realizirati, ali to ovisi od sredstava i pomoći institucija.«

Otpadne vode veliki problem

U Platičevu se uglavnom gaji povrće, a proizvodnja bostana ima dugu tradiciju. U selu ima vodovod, plinovod, pošta, dom zdravlja, vatrogasni dom, trgovine, kafići i Dom kulture. U tijeku je i izgradnja vrtića, točnije izmještanje u centar sela. U Platičevu je registrirano više zanatskih radnji, tvornica obuće, mlin... Značajnu ulogu u gospodarstvu sela ima lovište Karakuša. Osnovano je 1977. godine i pruža mogućnost stalnog opstanka velikog broja životinjskih vrsta. Postoje dobri uvjeti za život, mladi imaju gdje raditi, ali je mještanima veliki problem nedostatak kanalizacije.

»To nam je baš veliki problem, prije svega ekološki. Mnogi u selu postavljaju ruske crpke i izbacuju otpadne vode u vrtove, u kanale kroz ulice i tada se selom širi nepodnošljiv smrad. Neki od mještana su dobijali prekršajne prijave zbog toga, ali nije urodilo plodom. Svakodnevno se to događa. Bilo je obećanja da će radovi na izgradnji kanalizacije početi, ali nemamo informaciju kada bi to moglo biti«, kaže **Marica Hrnjak**.

Iz općinskog proračuna je prije četiri godine za Platičevu izdvojeno 15 milijuna dinara. Ulice su asfaltirane, postavljen je behaton u centru sela, izgrađen je vrtić, uređen je parking prostor te kanali za odvod vode, kolnici. Dobra cestovna povezanost i velika frekvencija prometa također karakterizira ovo selo. Mnogi su to iskoristili za otvaranje više restorana uz cestu. Uz kanalizaciju, kako navode mještani, riješio bi se njihov veliki problem i osigurali još bolji uvjeti za život.

S. D.

Međunarodni okrugli stol *O Šokcima je rič* u Somboru

Škatulja riči umjesto znanstvenog skupa

Slavonski dijalekt najviše je rasprostranjen uz Savu, Dravu i Dunav. Govori slavonskog dijalekta u bačkom Podunavlju poznati su po šokačkoj ikavici, s baranjske strane Dunava govor je ikavsko-ekavski govor slavonskog dijalekta, a u Podravini ekavski

Udruženje gađana *Urbani Šokci* iz Sombora bilo je proteklih godina organizator Međunarodnog okruglog stola *O Šokcima je rič*. Teme svih dosadašnjih okruglih stolova bile su vezane za tradiciju, običaje, govor, što čini posebnost Hrvata Šokaca s obje strane Dunava i iz Mađarske. Ove godine nije bilo znanstvenog skupa već je za Međunarodni okrugli stol priređevano predstavljanje knjige pjesama *Škatulja riči*. U knjizi je 71 pjesma 21 pučkog pjesnika.

sada obrađivali na okruglim stolovima. Najviše pjesnika je s naše strane Dunava, iz Berega, Monoštora, Sonte, Bača, Bođana, Sombora, zatim Baranje, istočne Slavonije i Podravske Podgajaca. Najviše je radova na lokalnom govoru, jer svako mjesto ima svoj specifičan govor, ali imamo i pjesama pisanih na standardu», kaže urednica knjige i predsjednica *Urbanih Šokaca* Marija Šeremešić.

»Posebno mi je drago što su u knjizi i pjesme Marije Šomođvarac, osobe s invaliditetom, koja je rođena u

Monoštoru, ali je rano ostala bez roditelja. Sada je u domu u blizini Varaždina, kontaktirala me je, poslala dvije pjesme, malo smo ih uredili i objavili«, kaže predsjednica udruge Marija Šeremešić.

Recenzentica knjige dr. sc. Ljiljana Kolenić *Škatulju riči* nazvala je antologijskom zbirkom lirskih pjesama hrvatskih pjesnika koji pišu na slavonskom dijalektu. »Osobno me posebno veseli kada se objave pjesme na jednom hrvatskom dijalektu, a posebno ako su pjesme napisane na slavonskom dijalektu. Slavonski je dijalekt poseban dijalekt štokavskog narječja koji je po mnogim obilježjima različit od ostalih štokavskih dijalekata. On čuva značajke starohrvatske štokavštine, osobito kada je riječ o naglasnom sustavu. I ostale su jezične razine arhaične tako da analiza slavonskog dijalekta po-

maže u rekonstrukciji starohrvatskog jezičnog sustava«, kazala je dr. sc. Kolenić.

Slavonski dijalekt najviše je rasprostranjen uz Savu, Dravu i Dunav. Govori slavonskog dijalekta u bačkom Podunavlju poznati su po šokačkoj ikavici, s baranjske strane Dunava govor je ikavsko-ekavski govor slavonskog dijalekta, a u Podravini ekavski.

»Svaka od pjesama sadrži jezične značajke svojega zavičajnog mjesnog govora. Nalazimo u tim pjesmama mnoštvo već zaboravljenih i potisnutih riječi koje auto-

Kutija spremljenoga blaga

Međunarodni okrugli stol *O Šokcima je rič* održan je u subotu, 27. svibnja. Nakon uvodnih izlaganja znanstvenika iz Osijeka, autori su čitali svoje pjesme pisane na ikavici kraja iz kojeg dolaze.

»Budući da smo teme vezane za običaje, tradiciju, govor obradili ideja nam je bila da objedinimo pučke pjesnike i objavimo pjesme pjesnika iz regija koje smo i do

ri pronalaze u svojim sjećanjima. *Škatulja riči* veliki je spomenik, kutija prepuna sjećanja na stare riječi, stare predmete, uspomene, duboke osjećaje. Glavna urednica ove zbirke poezije svjesna je koliko i kakvo je značenje slavonskog dijalekta, upravo šokačke ikavice u Vojvodini. Govornici koji još čuvaju svoj zavičajni izričaj i na njemu pišu, čuvaju na taj način svoju kulturu i hrvatski identitet«, kazala je recenzentica knjige.

O značaju očuvanja mjesnih govora govorile su i dr. sc. **Silvija Ćurak** i dr. sc. **Anica Bilić**. Dr. sc. Bilić podsjetila je da je ove godine 20 godina od donošenja Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine i Hrvatska se u tom području približila razvijenim zapadnim zemljama.

»Vi kao Hrvati izvan Hrvatske činite jako puno da bi se sačuvao identitet, kultura, jezik. Čuvanje lokalnih govora doprinos je Hrvata u Vojvodini naporima koje Hrvatska čini kako bi sačuvala svoje jezično bogatstvo.«

Ekavski govor slavonskog dijalekta

Jedna od autorica čije su pjesme u knjizi je **Stanka Čoban** iz Bača.

»Uglavnom s nostalgijom piše o onome čega više nema, o onome za čim žalimo. Pišem na šokačkoj ikavici, onako kako se nekada govorilo u Baču. Mi stariji se još i možemo i sjetiti nekih starih zaboravljenih riječi«, kaže Stanka Čoban.

Sandra Kopic iz Podravske Podgajaca kroz svoje pjesme čuva specifičan govor tog kraja, a to je ekavski govor slavonskog dijalekta.

»U trokutu Našice, Osijek, Virovitica, što je šokačka Podravina, govori se starošokačkom ekavicom. Poslije Domovinskog rata taj govor se počeo gubiti, jer je bio uspoređivan sa srpskim jezikom, pa su ga ljudi prestali govoriti. Kako radim u školi, primijetila sam da djeca više ne znaju taj naš govor. Kada smo radili mjesne govore, jedan učenik je pitao: 'Učiteljice gdje smo tu mi, nas nema nigdje?'. Kako u udžbenicima nije bilo ništa napisano na našem govoru, odlučila sam sama početi pisati«, kaže Sandra Kopic.

Prema njenim riječima, u Donjem Miholjcu još ima govornika ekavskog govora slavonskog dijalekta.

U glazbenom dijelu programa sudjelovao je **Robert Kopic** iz Podravske Podgajaca na gajdama i samici, **Božana Vidaković** iz Sonte pjevala je svoje pjesme uz pratnju harmonike, a sudjelovala je i MPS *Bodroški bečari* iz Monoštora.

Z. V.

U Srijemskoj Mitrovici održan promotivni dan *Soko kampa*

Početak realiziranja »zelene ideje«

»Drago mi je da vidim toliko interesiranje i želju za prirodom. Vjerujem da će u budućnosti naša zajednica prepoznati vrijednosti Soko kampa, te da će djeca imati priliku rasti u prirodnijem i zdravijem okruženju«, kaže Dario Španović

Udruženje građana *Mitrovački soko* iz Srijemske Mitrovice organiziralo je 20. svibnja na mitrovačkoj maloj plaži svoj promotivni dan. Projekt *Soko kamp* namijenjen je djeci uzrasta od 10 do 15 godina s ciljem buđenja novih interesiranja i znatiženje kod djece za stvari izvan digitalnog svijeta. Također, jedan od ciljeva je da djeca iskustva stečena u *Soko kampu* primijene i nakon povratka kući u svakodnevnom druženju s prijateljima. Tijekom dana na mitrovačkoj maloj plaži roditelji i djeca imali su priliku upoznati se s voditeljima i aktivnostima kampa te sudjelovati u sportskim i društvenim aktivnostima.

Mitrovački soko je sa svojom idejom *Soko kampa* osvojio bespovratna sredstva u iznosu od 2.500 eura na regionalnom RISE projektu (Regionalni inkubator za socijalno poduzetništvo) koji za cilj ima osnaživanje i podršku mladim socijalnim poduzetnicima. *Soko kamp* je prvi dječji kamp u Srijemskoj Mitrovici, koji za cilj ima povećanje motivacije i interesiranja za prirodu kod djece i mladih, smanjenje upotrebe digitalnih uređaja te aktivno uključivanje djece u društveno korisne aktivnosti tijekom kampiranja. Ekološkim aktivnostima kamp će imati pozitivan utjecaj na prirodu, a kamperi će sudjelovati u zadacima koji uključuju čišćenje šuma i plaža, sadnju odgovarajućih stabala i uređenje i obilježavanje planinarskih staza. Kroz ove aktivnosti djeca bi također razvila osjećaj društvene odgovornosti i pozitivan odnos prema prirodi. *Soko kamp* je pokrenut na inicijativu nekoliko mladih Mitrovčana. Vođeni iskustvom i željom za pozitivan razvoj i rast djece pokrenuli su ovu »zelenu ideju« koja će ovog ljeta započeti svoje prve aktivnosti.

»Naše udruženje građana je ove godine sudjelovalo na velikoj akciji čišćenja Srbije 'Zavrni rukave'. Primijetili smo tamo s oduševljenjem da naši sugrađani podržavaju akcije vezane za ekologiju i prirodu, što su osnovne vrijednosti našeg *Soko kampa*. Imali smo priliku ugostiti naše sugrađane na Maloj plaži te pružiti priliku roditeljima i djeci da kroz aktivnosti u prirodi i druženje predstavimo svoju ideju *Soko kampa*. Odaziv je doista bio sjajan. Drago mi je da vidim toliko interesiranje i želju za prirodom. Vjerujem da će u budućnosti naša zajednica prepoznati vrijednosti

Soko kampa, te da će djeca imati priliku rasti u prirodnijem i zdravijem okruženju«, kaže **Dario Španović**, jedan od članova *Soko tima*.

»U našem timu imamo tri člana. Njihov primarni posao jeste rad s djecom na različitim poljima njihovog razvoja«, ističe **Sara Žurovski**, fizioterapeutkinja i specijalistica za razvoj djece, i dodaje: »**Emilija Major** je licencirana fizioterapeutkinja s dugogodišnjim iskustvom u promoviranju zdravih fizičkih navika i aktivnosti djece kao i pravilnog držanja. Dario Španović je profesor povijesti s 13 godina iskustva kao profesor u školi. On ima veliku stručnost u

kampiranju, radu s djecom, kao i u vođenju dječjih ekscurzija i izleta. Opći cilj našeg tima je poticanje entuzijazma djece za aktivnosti na otvorenom i u prirodi. Svi živimo u Srijemskoj Mitrovici, gdje smo se prvo povezali kroz rad u školi i inicijative društveno korisnog rada u kojima smo svi sudjelovali. Nakon registracije našeg udruženja i vodeći jednodnevni pilot program u Starom Slankamenu, ohrabreni od strane RISE-a, odlučili smo pokrenuti *Soko kamp*«.

Na početku promotivnog dana voditelji kampa su se upoznali s djecom i roditeljima te nakon njihovog međusobnog upoznavanja zaigrali neke od poznatih društvenih igara i sportova: *ne ljuti se*, *čovječe*, šah, nogomet, frizbi, badminton i puštanje zmaja. Nakon toga je održana interaktivna radionica u kojoj su djeca mogla naučiti osnovne kamperske vještine kao što su paljenje logorske vatre i podizanje šatora.

S. D.

Pomoć monoštorskim vatrogascima

Grad Đakovo kroz zajedničke projekte, vezane za kulturu te infrastrukturu, daje svoj doprinos očuvanju identiteta Hrvata u Srbiji, a prije šest godina povezo se s Monoštorom, točnije s KUDH-om *Bodrog* pružajući pomoć kod obnove i rekonstrukcije Kuće monoštorske župe, kao i samom radu Udruge.

Donacija vatrogasne opreme

Da Đakovo nema namjeru pomoći samo udruzi kojoj je primarni cilj očuvanje identiteta Hrvata-Šokaca u Monoštoru, pokazalo se ubrzo.

»Iz razgovora s Monoštorcima saznao sam da postoji potreba pomoći i DVD-u (Dobrovoljno vatrogasno društvo) Bački Monoštor. Sve je realizirano u dogovoru s ovim društvom, a uz financijsku potporu grada i pomoć VZG (Vatrogasna zajednica grada) Đakovo«, kaže zamjenik gradonačelnika Grada Đakova **Antun Galić**.

Izslanstvo Grada Đakova na čelu s Antunom Galićem i zapovjednikom VZG-a Đakova **Ivanom Klemenom** je 16. svibnja doniralo vatrogasnu opremu (odijela, kacige, svjetiljke, obuću...) monoštorskom vatrogasnom društvu, a blagoslovio ju je svećenik monoštorske župe sv. Petra i Pavla vlč. **Dražan Dulić**.

Tajnik DVD-a Monoštor **Dejan Andrašev** ovom se prigodom zahvalio na donaciji i obećanju za daljnju suradnju te istaknuo da imaju mnogo planova i potreba. Među prvim je naveo kompletiranje i obnovu zastarjele opreme i nabavu nove radi stjecanja osnovne kategorizacije te neizostavan rad s djecom. Također je izrazio nadu da će u budućnosti osigurati sredstva za obnovu/sanaciju krova, kao i prostorija Vatrogasnog doma koje su u vrlo lošem stanju.

»Tijekom 2022. i 2023. monoštorski vatrogasci su imali 31 intervenciju, što je dokaz da DVD Monoštor radi oz-

biljan posao, a donirana oprema došla je u prave ruke«, rekao je Andrašev.

Obnavljanje rada DVD-a Monoštor

Poslije dužeg perioda u kojem je rad DVD-a Monoštor bio sveden na najmanju mjeru, tijekom 2022. obnavlja se rad Društva. Ove godine su izabrani novi vodeći ljudi – **David Periškić**, po zanimanju industrijski farmaceut, postaje predsjednik, a Dejan Andrašev, po zanimanju automehaničar, imenovan je tajnikom Društva. Oni ističu da su dvadesetak djece u dvije dobne grupe (pomladak i juniori) koji redovno pohađaju vatrogasne treninge i 23 aktivna člana DVD-a koji sukladno mogućnostima sudjeluju u intervencijama, dobar potencijal za budućnost DVD-a Monoštor. S ponosom ističu da poslije dužeg perioda na vatrogasno natjecanje idu s tri ekipe.

Na pitanje zbog čega je odlučio biti član DVD-a i prihvatiti se obnašanja ove odgovorne i plemenite dužnosti David objašnjava da su mu otac i ujak bili aktivni vatrogasci u DVD-u pa je i on po uzoru na njih nastavio istim stopama. Kaže da je kao dijete sudjelovao u radu vatrogasnih sekcija pa mu je logičan slijed bio polaganje ispita za vatrogasca.

Tajnik DVD-a Dejan Andrašev kaže da je vatrogasac postao sredinom 2022. godine i to, kako navodi, na nagovor najbližih prijatelja koji su svi članovi DVD-a. No, stupanjem u vatrogasne redove i shvaćanjem značaja vatrogasnog društva za živote ljudi i očuvanje imovine postaje jedan od ozbiljnijih i predanijih članova.

Okupljanjem nove jezgre, većinom mladih ljudi (prosjeck nešto više od 20 godina), i izborom isto tako mladih ljudi na vodeća mjesta potvrđuje se tradicionalna spremnost Monoštoraca za bavljenje ovom plemenitom dužnošću.

Ž. Š.

Naši gospodarstvenici (CXLVII.)

»Poljoprivreda je posao oslonjen na Božji blagoslov«

»Događa se da se pojavi netko tko može odjednom kupiti stotinu ili čak i tisuću jutara zemlje. To nije normalno, jer do takvog kapitala se ne dolazi preko noći. Mi smo 40 godina kupovali jutro po jutro, nekada dva, nekada pet. Polagano smo napredovali uz puno odricanja«, kaže Dulić

Ivan Dulić iz Đurđina poljoprivrednom se bavi cijeli život. Uz nju je odrastao, preko nje je othranio sa suprugom **Vericom** svojih četvero djece i sada, poslije 40 godina rada u polju, kaže kako se još uvijek nije umorio. Iako bi po godinama rada u poljoprivredi uskoro mogao u mirovinu, ističe da ne želi napustiti ovaj posao jer je njime zadovoljan i sretan, ali i da ga je spreman polagano prepuštati sinovima koji u njemu aktivno sudjeluju.

Seljak je slobodan

»Poljoprivreda je moj prvi i jedini posao. Logičan je to slijed događaja s obzirom na to da sam odrastao na

Pavlovcu, na salašu okruženom zemljom i životinjama«, kaže Dulić.

Kao maloga privlačilo ga je voćarstvo, što mu je želja bila i studirati. Volio je, kako navodi, i povrtlarstvo te je u djetinjstvu pravio rasade povrća, kalemio lubenice u tikve itd. Iako sada obrađuje ozbiljne ratarske površine, u svom dvorištu iza šupe s mehanizacijom, Ivan ima i svoj vrt, jer, kako kaže, ova ljubav nije prestala.

Obrađivati zemlju počeo je s bratom **Franjom** još prije vojske, da bi nakon odsluženog roka još intenzivnije uzimao zemlju u zakup i polagano kupovao i svoju. Nikada nije htio raditi za drugoga, jer je, kaže, volio slobodu koju donosi privatno poduzetništvo.

»Najbolje je biti seljak, jer si tako slobodan. Uvijek si mogao i moći ćeš izraziti svoju i vjeru i nacionalnost«, smatra Dulić.

Bez obzira na to što je započinjao u teška vremena, vodio se izrekom starih da ih je zemlja »i odranila i sara-nila«. Kao najteže godine za poljoprivredu Dulić navodi devedesete i vrijeme Miloševićeva režima.

»Inflacija je bila nevjerovatna, potpuno je obezvrjeđivala naše proizvode. Kad prodaš robu i dok novac ne promijeniš u marke, često se toliko gubilo da nam se godišnji trud i rad dovodio u pitanje. Jako se dobro sjećam tih odnosa – 100 kg suncokreta je bila litra nafte. I 'ajde ti sad obradi zemlju. Tad poljoprivrednici nisu bili poštovani u društvu, često su nam vršnjaci znali govoriti 'vi i dalje radite zemlju, zbog čega?'«, prisjeća se Dulić i dodaje kako i pored tako loših uvjeta, ni jedan komad zemlje nisu ostavili neobrađen, jer su voljeli tu zemlju.

»I u takvim vremenima poljoprivrednici su nosili na svojim leđima sav teret. Trebalo je isplatiti sve vlasnike zemlje, koji su mahom bili stariji ljudi i koji su živjeli od te zemlje. Nije bilo lako, ali seljak uvijek mora biti pošten, jer smo mi tu gdje jesmo i uvijek nas svatko može pro-naći«, kaže Dulić.

Prema njegovim riječima, poljoprivrednici su tada poslovali na dug. To ih je naučilo dobrom odnosu i s firmom koja im je davala repromaterijal, u Ivanovom slučaju Zemljoradnička zadruga *Salaš*, ali i s vlasnicima zemlje koji su im izdavali zemlju u arendu.

Što Bog da

Išao posao ili ne, Ivan dok radi pjeva.

»Naši stari su nekad pjevali dok su radili ris. To je bio težak fizički posao, a ja u traktoru samo sjedim pa što onda ne bih i pjevao? Radio u traktoru i kombajnu nikad ne palim, volim slušati zvuk motora i pjevat«, kaže Dulić i uz smijeh nastavlja kako mu je posebni ugođaj ljeti navečer pjevati na njivi dok radi s traktorom bez kabine – jednim od svojih prvih traktora Rakovicom.

Dulić ulaže u nove poljoprivredne strojeve, jer smatra da oni koji to ne rade ne stagniraju, već nazaduju. Navodi kako je potrebno stalno biti u koraku s tehnologijom proizvodnje koju radiš. Kaže kako su se, otkako je on poljoprivrednik, neke krucijalne stvari promijenile, poput načina obrade zemljišta te vrste dominantnih biljnih kultura.

»Suncokret sam odavno izbacio iz plodoreda te ga zamijenio uljanom repicom. Uzgajam uglavnom još i standardne kulture za ovo naše podneblje: žitarice, žito, pivarski ječam i kukuruz. Prije 10-ak godina sam sadio i neke specifičnije kulture poput facelije, slačice i uljane rotkve.«

Naš gospodarstvenik ističe da je posao poljoprivrednika lijep, jer se mora oslanjati na podršku obitelji, ali i na Božji blagoslov.

»Ljudi, ja prvi, skloni smo nekoj oholosti. Misliš 'ja sve mogu, ja sve znam i što god radim, kako uradim to ovisi samo od mene'. E, u ovom našem poslu nije tako. Mi ovisimo od tog što Bog da, kakve uvjete, vrijeme, sve... Imamo blagoslov usjeva i žita na svetog Marka koji je nama jako bitan. Vjerujem da Bog daje i da raste i da rodi, a ja sam u tom procesu samo karika koja treba odraditi svoj dio. Iz tog razloga nikad, pa ni u žetvi, ne radimo nedjeljom.«

Miris zemlje

Bio je Dulić sudionik svih dosadašnjih protesta poljoprivrednika. Kaže, ne kako bi izrazio svoj bunt protiv sustava već iz stvarne potrebe za promjenom.

»Seljak nikad ne protestuje za sitnicu nego kad problemi toliko narastu, kad 'dogori' – tad nažalost preko ulica moramo skretati pažnju na nas.«

Prema njegovim riječima, najbolja ministrica poljoprivrede koju je Srbija imala otkako je on u ovome poslu bila je **Ivana Dulić Marković**. Dodaje, ne samo zbog prezimena.

»U njezino vrijeme je iznos subvencija bio veći nego što je sad! Ona je započela neke mjere koje su imale smisla i samo je trebalo nakon nje nastaviti u tom pravcu i unaprjeđivati započeto. Ali ne, kod nas se sa svakim ministrom kreće ispočetka, svatko želi nešto novo uvesti jer je onaj prethodni bio iz druge političke stranke. Zbog toga ni nemamo dugoročnu strategiju razvoja poljoprivrede«, zaključuje Ivan i dodaje kako mu je žao zbog toga što se sada mlađe generacije teško opredjeljuju za poljoprivredu.

Kaže kako nastavljaju oni koji su naslijedili obiteljski kapital, jer su za početnike u poljoprivredi sada loši uvjeti.

»Ima prostora i potrebe i za novim poljoprivrednicima, ali je jako teško započeti bez svoje zemlje i mehanizacije. Država bi trebala puno više podržavati mlade koji žele krenuti od nule«, smatra Dulić.

U Đurđinu, gdje naš gospodarstvenik najviše obrađuje, zemlja jeste skupa, ali kaže i da ima u okruženju i skuplje.

»Cijena jutra je kod nas oko 6.000 eura. Kad se sjetimo da je nekada cijena za jutro dobre zemlje bio vagon, tj. 10.000 kg žita, onda vidimo koliko su se stvari promijenile. Ako sad žito bude 20-ak dinara, kako najavljuju, koliko bi nam samo vagona trebalo za to jedno jutro zemlje!«

Drastično povećanje cijene zemljišta posljednjih godina Dulić objašnjava između ostalog pojavom »novopečenih poljoprivrednika« kojima je kupovina zemlje poslužila za legalizaciju svojega nepošteno stečenog novca.

»Događa se da se pojavi netko tko može odjednom kupiti stotinu ili čak i tisuću jutara zemlje. To nije normalno, jer do takvog kapitala se ne dolazi preko noći. Mi smo 40 godina kupovali jutro po jutro, nekada dva, nekada pet. Polagano smo napredovali uz puno odricanja.«

Zaključuje Dulić da onaj tko radi sa zemljom mora znati da ona ne traži gospodara nego slugu koji će joj posvetiti svoje vrijeme, voljeti je i gledati. »Volim kako miriši zemlja i svi ti usjevi. To je poseban doživljaj«, objašnjava nam Dulić.

J. D. B.

Lemo režirao u subotičkom kazalištu

SUBOTICA – Drama na srpskom jeziku Narodnog kazališta u Subotici izvela je prošloga tjedna četvrtu premijeru ove sezone *Kabare Jugoslovenke*. Predstavu je režirao hrvatski redatelj **Ivan Leo Lemo**, koji je i autor teksta.

»Subotica sa svojim prekrasnim i ponosa vrijednim multikulturalnim identitetom čini mi se idealna je pozornica za udomiti ovakav cabaret u kojem se prepliće osam priča iz šest bivših republika i dvije bivše pokrajne iz bivše nam zajedničke države (...) Nadamo se da će te naše jezične gimnastike zabaviti publike od Vardara do Triglava i da će naša fabularna, paralelna povijest Jugoslavije potaknuti na inspirativne usporedbe, komemorativne konkluzije i prožimanje u prepoznavanju«, navodi Lemo u najavi predstave.

Podsjetimo, Ivan Leo Lemo već je ranije, 2007. godine, režirao u subotičkom teatru, a u pitanju je bila postavka svjetskog klasika *Tramvaj zvani žudnja*.

Tavankutski Gubec u Velikoj

VELIKA – Posljednjeg vikenda u svibnju u Velikoj (Hrvatska) održava se Međunarodna smotra folklor »Čuvajmo običaje zavičaja«. Folkloriši tavankutskog HKPD-a *Matija Gubec* gostuju na ovoj smotri već duže od dva desetljeća, a tako je bilo i ove godine. U subotu je održan gastronomski program *Najduži stol u Hrvata* gdje su se mogli kušati i bunjevački specijaliteti sa sjevera Bačke te vidjeti radovi, slike i suveniri *Gupčevih* slamarki.

U nedjelju je održan folklorni dio programa. Tavankučani (reprezentativna skupina folkloriša) su prvo sudjelovali u

povorci sudionika smotre te potom na pozornici izveli splet bunjevačkih plesova, koje je, kako ističu, publika pozdravila ovacijama. Na smotri je nastupilo šesnaest folklornih skupina iz Hrvatske, Mađarske, Rumunjske, BiH i Srbije.

Matoševi dani u Beogradu i Plavni

BEOGRAD – Program ovogodišnjih, 7. *Matoševih dana*, koji je u znaku 150. obljetnice rođenja tog velikog hrvatskog književnika, održava se u više mjesta i gradova u Hrvatskoj, Srbiji i Mađarskoj.

Kada je u pitanju Srbija, dio programa bit će održan u iduću subotu, 10. lipnja, u Beogradu u Fondaciji *Antun Gustav Matoš*, s početkom u 16 sati. U bogatom programu sudjeluju književnici, glazbenici, učenici, recitatori iz Srbije i Hrvatske. Ovom prigodom bit će predstavljene dvije knjige u nakladi organizatora: novo izdanje Matoševe prve knjige *Iverje* (Osijek – Subotica – Mostar, 2023.) i knjiga izabranih Matoševih pjesama *Domovini iz tuđine* (Subotica, 2023.) koju je priredila **Nevena Baštovanović**. Predavanje »Antun Gustav Matoš i Beograd« održat će **Dragana Babić**, a najavljeni su i multimedijalni performans *Voyage s Matošem* Književno-teatarskog kružoka HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, program *Matoš se vraća kući* u izvedbi učenika Osnovne škole Antuna Gustava Matoša iz Tovarnika te glazbeni nastupi mladih tamburaša Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina i članova obitelji Sokač.

Sutradan, u nedjelju 11. lipnja, bit će priređen program u Plavni. U mjesnoj crkvi svetog Jakova, s početkom u 9.30 sati, bit će slušana misa za **Antuna Gustava Matoša** i njegovu obitelj uz prigodni program posvećen tom velikanu. Naime, Plavna je mjesto u koje je Matoš rado svraćao jer je u njemu rođen njegov otac **August**, a djed **Grgur** bio je crkveni kantor i učitelj.

Uz spomenute, programi će biti održani i 7. lipnja u Tovarniku te 13. lipnja u Zagrebu. Manifestacija je, podsjetimo, počela u veljači u mađarskom mjestu Kačmar.

Povodom 150. obljetnice Matoševa rođenja organizatori su raspisali natječaj za najbolju kratku priču nadahnutu životom ili djelima A. G. Matoša, a pobjednici će biti proglašeni u Tovarniku.

Organizatori manifestacije su Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Općina Tovarnik, HKUPD *Matoš* Plavna, Seoska i Hrvatska samouprava Kačmara, Fondacija *Antun Gustav Matoš* iz Beograda i Osnovna škola Antuna Gustava Matoša iz Tovarnika.

Podzastupljenost prosvjetara Bunjevaca, unutarstranačka previranja u BŠS-u

3. lipnja 1922. – *Neven* se u članku *Kako se misle Bunjevci?* bavi pozicijom bunjevačkih prosvjetara u tzv. bunjevačkim školama u Subotici: »Od kako su naši (bunjevački – primj. V. N.) školski nadzornici grubo izbačeni sa svojih položaja, neposredan nadzor nad subotičkim bunjevačkim školama vrše nama nepoznati, strani ljudi, Srbi, koji niti naše prilike niti duh našega naroda nepoznaju. Uzto i u pojedinim bunjevačkim razredima vrše učiteljske dužnosti većinom učitelji Srbi, pravoslavne vjere, a naši Bunjevci učitelji i učiteljice nemaju mjesta u Subotici, premda su ovde radili 20 i više godina«.

4. lipnja 1925. – *Neven* piše da će 13. lipnja rimokatolička crkvena općina birati svoje starješinstvo. Odbor za pripremu izbora (četiri osobe na čelu s lemeškim župnikom **Boltom Agatićem**) proširen s još nekoliko viđenijih katolika održao je 30. svibnja sjednicu i obavio kandidaciju. Kandidacijom su zadovoljni i Bunjevci, Mađari i Nijemci, ali ne i vođe Vojvođanske pučke stranke **Antun Bošnjak** i **Josip Palić**: »Oni poslije poraza na političkom polju htjeli bi, da se uvuku barem u starešinstvo crkvene općine i počeli su rovariti, ali bez uspjeha«. Međutim, Mađari i Nijemci pomagat će s vođama Bunjevačko-šokačke stranke (**Josipu Veselovskom**, **Josi Striliću** i **Stipanu Matariću**) službenu listu.

5. lipnja 1992. – *Subotičke novine* pišu da će 6. lipnja u 13.30 na svečan način biti otkrivena spomen-bista župnika **Blaška Rajića**, djelo i dar istaknute kiparice **Ane Bešlić**, unuke čuvenog bajmačkog prvaka **Tadije Bešlića**.

6. lipnja 1925. – *Hrvatske novine* pišu da je 31. svibnja u Subotici otkriven spomenik palim srpskim junacima u ratovima 1912. – 1918. (preko puta Tehničke škole **Ivan Sarić**), koji je zapravo samo djelomično modificirani spomenik Mađarskoj revoluciji 1848./49. List zamjera organizatorima priredbe što su u procesiji otkrivanja vidnu ulogu igrali *sokoli*:

»Na spomeniku Krist, Bog neumrlih duša, a na zastavi ideja sokolstva: nema duše, sve

je šaka i mišići. Baš kao kad bi svezali zajedno orla sa visina i patku, što se brčka u bari, u kojoj je pokišljena – konoplja«.

7. lipnja 1939. – *Jutarnji list* piše da će Hrvatsko kulturno društvo *Miroljub* organizirati 11. lipnja proslavu rođendana braće **Radića**. Proslava počinje u tri sata poslije podne u Hrvatskom domu. Salašarska omladina prikazat će dva kazališna komada. Navečer će u Hrvatskom domu biti priređena večera.

PROSLAVA BRAĆE RADIĆA U SOMBORU

SOMBOR, 6. VI. Dne 11. o. m. j. povodom proslave rođendana braće Radića održat će se i u Somboru u kojemu živi veliki broj Bunjevaca Hrvata narodna svečanost. Ovu proslavu u Somboru organizira Hrvatsko kulturno društvo »Miroljub«. Proslava počinje u 3 sata poslije podne u Hrvatskom domu. Toga dana će salaška omladina prikazati dva kazališna komada. Na večer je zajednička večera somborskih Hrvata u Hrv. domu. — U Subotici proslavu organizira Hrvatsko akademsko društvo »Matija Gubec«.

8. lipnja 1924. – *Vreme* izvještava o prilikama u Bunjevačko-šokačkoj stranci prema izjavi koju je dobio od njenog predstavnika, narodnog zastupnika **Blaška Rajića**. Jedna »neznatna manjina« u stranci je »svim mogućim silama« nastojala da stranka postane »filijala Hrvatske republikanske seljačke stranke«. Međutim, vodstvo stranke uspjelo je utišati unutarstranački rat.

9. lipnja 1921. – *Neven* piše da je **Josip Vuković Đido** pred novosadskim sudbenim stolom riješen od optužbe za veleizdaju. Svibnja 1920. subotičko tužiteljstvo podignulo je protiv Đide optužbu zato što je u *Nevenu* (od 11. travnja 1920.) predložio da se Kraljevina SHS odrekne nekih dominantno mađarskih općina (Horgoš, Adorjan, Kanjiža...) u zamjenu za Bajski trokut: »Bunjevci i Šokci! Trgnite se iz nehaja. Pogledajte na sjever. Hoće da vas raskinu, da odcijepi od vas 26.000 Bunjevaca i Šokaca bajskog trokuta. ... Idite u Beograd! Ako vlada hoće, bajski je trokut spašen«.

Otkrivenie spomenika.

U Subotici je podignut krasan spomenik palim junacima. Taj je spomenik otkriven i predat javnosti licem sa Duhova, 31. svibnja 1925. godine. Predstavlja umirućeg vojnika, kojemu se je priklonila i glava mu priklonila, da ga preko smrti podigne u sjećnu besmrtnost — Isus Krist, Bog i čovjek. Dale učenjak nakon 1912—1918.

Ideja, koju ovaj spomenik ispoljuje jest ova: Ljude, koji su ideju mru, Krist sam prihvatio i daje im sjećni list. Ako li je ideja pogriješna, a miš se: sa nje iz ustajanja, pokorno bori: Krist ga pri pada — jer kriva ideja prije li poslije pada, i ubije svoje ljude — prihvata, očisti, oživljuje i osudi mu boli pada. Ljude, da ga spozna sa pravom, istinom idejom. Ako li je ideja prava, i miš se nje mru. Krist ga učini dionikom svoje slave, on je dionik spomena, dionik bolanosti. Pri otkrivenju ovog spomenika vlasti, i vojničke i civilne, učinile su, da svečanost bude što sjajnija i dostojanstvenija.

Završen kviz *Mreža čitanja*

Nagrade za srednjoškolce

U Gradskoj knjižnici Subotica prošloga tjedna priređena je svečana dodjela nagrada i diploma subotičkim srednjoškolcima koji su tijekom protekle školske godine sudjelovali u kvizu znanja i kreativnosti *Mreža čitanja*. Kao nagrade dobili su »smart« satove, torbe za laptop i knjige, ovisno od razine natjecanja do koje su ostvarili plasman. Ovo natjecanje u Hrvatskoj organizirala je Hrvatska mreža školskih knjižničara, a provedbu u Subotici su realizirali Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ* koji su i pripremili zahvalnice i prigodne nagrade za sudionike kviza. U pitanju je 28 učenika hrvatskih odjela iz triju srednjih škola – Gimnazije *Svetozar Marković*, Politehničke i Medicinske škole.

Kako je istaknula knjižničarska savjetnica Gradske knjižnice Subotica **Bernadica Ivanković**, u odnosu na prošlu školsku godinu ove je bilo čak deset više prijavljenih učenika, a od ukupno tri razine natjecanja, na posljednju, treću, nacionalnu razinu, plasiralo se čak 14 srednjoškolaca iz Subotice, što je zavidan uspjeh.

»Dragi učenici, ne zaboravite da to što čitate i radite na sebi nitko vam ne može oduzeti i da je to vaš kapital«, poručila je ona.

Nagrade i priznanja učenicima uručili su ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* **Ladislav Suknović** i članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Nataša Stipančević**.

Jedna od višegodišnjih sudionica kviza, gimnazijalka **Lucia Mamužić** kaže kako putem ovog programa stječu nova čitateljska iskustva i upoznaju nove književne autore koje ne susreću u nastavi.

Jana Mihajlović iz Medicinske škole također ističe kako *Mreža čitanja* obogaćuje njena književna iskustva te smatra da knjiga još uvijek može biti atraktivna mladima unatoč sve popularnijim digitalnim medijima.

Uručene su i zahvalnice mentorima i školama. Mentori učenicima bili su profesori hrvatskog jezika i književnosti u trima školama – **Monika Ivanović**, **Morena Rendulić** i **Bruno Dronjić**.

Ovim programom završena je još jedna sezona ovog kviza u Subotici koji je realiziran u tri razine natjecanja i dvije kategorije – online test znanja ili multimedijски uradak. Tema kviza bila je »U mreži različitosti«, a učenici su čitali sljedeća književna djela: **Jelena Kastaneti** (*Živjeti*), **Leigh Bardugo** (*Šest vrana*) i **Miro Morović** (*Voštani princ*).

D. B. P.

Republičko natjecanje iz hrvatskog jezika

Najbolji među najboljima

Republičko natjecanje iz poznavanja hrvatskog jezika i jezične kulture održano je 27. svibnja, po već ustaljenoj tradiciji u OŠ *Vladimir Nazor* u Đurđinu. Budući da natjecanje iz ovog predmeta postoji samo za učenike sedmih i osmih razreda, natjecatelji su učenici triju osnovnih škola: škole domaćina, OŠ *Ivan Milutinović* i OŠ *Matko Vuković* iz Subotice. Na ovu, posljednju razinu natjecanja plasiralo se 18 učenika sedmih i osmih razreda cjelovite nastave na hrvatskom jeziku, a natjecanju je pristupilo njih 11. Pet učenika iz sedmog i šest iz osmog razreda. Prva tri mjesta osvojili su sljedeći učenici:

Sedmi razred:

Sara Dulić, OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin – I. mjesto, mentorica: **Monika Ivanović**.

Antonija Kujundžić, OŠ *Matko Vuković*, Subotica – II. mjesto, mentorica: **Klara Knežević**.

Petra Ivković Ivandekić, OŠ *Matko Vuković*, Subotica – III. mjesto, mentorica: **Klara Knežević**.

Osmi razred:

Mila Rukavina, OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica – I. mjesto, mentorica: **Biljana Horvat**.

Kiristina Šarčević, OŠ *Matko Vuković*, Subotica – II. mjesto, mentorica: **Klara Knežević**.

Andrija Matković, OŠ *Matko Vuković*,

Subotica – III. mjesto, mentorica: **Klara Knežević**.

Na republičkom natjecanju sudjelovali su: **Ines Vojnić** i **Hana Sič** iz sedmog razreda, te **Minea Matković**, **Nikolina Mačković** i **Valentin Čović** iz osmog razreda.

Po riječima predsjednice Odbora za obrazovanje pri HNV-u **Nataše Stipančević**, a na temelju stručnog uputstva o organiziranju i realizaciji natjecanja učenika osnovnih škola, učenicima će diplome za osvojeno prvo, drugo i treće mjesto biti potpisane u Ministarstvu prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja, te uručene na svečanoj akademiji koja će biti upriličena na kraju školske godine.

Zahvalnice, te knjige kao dar za sudjelovanje na natjecanju uručene su svim sudionicima, a najboljim učenicima uz zahvalnice i knjige, koje su darovali NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, dodijeljena je nagrada u vidu bona za kupovinu školskog pribora koji je darovalo Hrvatsko nacionalno vijeće.

Uz ravnateljicu škole domaćina **Ljiljanu Dulić** i **Natašu Stipančević**, natjecanju je u ime Ministarstva prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja nazočila i savjetnica **Jadranka Kojić**.

Osmaci odlaze dalje u srednju školu, a uspjeh na ovom natjecanju će im omogućiti dodatne bodove za upis u željenu školu. Sedmaci, kako su obećali, dolaze ponovno sljedeće školske godine, kada će im se pridružiti i sadašnji šestaci.

Ž. V.

Godišnji koncert Velikog tamburaškog orkestra HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume

Jurci i Stuparu zahvalili za istrajnost

Cjelovečernjim koncertom punim emocija članovi HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume obilježili su 120. obljetnicu rada udruge. Koncert je održan 27. svibnja u Kulturnom centru u Rumi i on je ujedno bio i oproštaj od dugogodišnjih članova udruge: dirigenta tamburaškog orkestra **Josipa Jurce** i vokalnog solista **Dušana Stupara**.

Uz prepoznatljive zvuke tamburica i vojvođanskih pjesama autora Josipa Jurce posvećenih rodnom gradu i Srijemu članovi rumske udruge oprostili su se od svoja dva člana koji su dali veliki doprinos kulturi i uspješnom radu udruge. Koncert je tradicionalno započeo Jurcinom autorskom pjesmom *Rumo ljepotice* u izvedbi Stupara, a nastavio se skladbama tamburaškog orkestra i solista.

Život s tamburom

Jurca je veći dio svog života proveo s tamburom, a također veliki dio sebe uložio u rad s djecom i učenju sviranja na tamburi. Kao četverogodišnji dječak počeo je svirati harmoniku. Kada je krenuo u četvrti razred osnovne škole, roditelji su ga upisali na prve sate glazbe kod profesora **Nikole** i **Tamare Krutikov** gdje je dobio dobru osnovu za samoobrazovanje. U jesen 1964. godine **Stjepko Gut** i Jurca napravili su orkestar i zajedno počeli svirati na igrankama. Pojavom električnih gitara i *Beatlesa* počinje svirati gitaru. Skladatelj je brojnih autorskih kompozicija, a obradio je i više kompozicija i neke od

popularnih pjesama. Objavio je knjige *U srcu mi zvuči tambura* u kojoj su predstavljene partiture za tamburaški orkestar, te knjigu *Katoličke mise i božićne pjesme*. Društvo je snimilo svoj prvi CD s Jurcinim autorskim pjesmama 2005. godine. On je i dobitnik više nagrada za doprinos kulturi.

»U Društvu sam formirao Veliki tamburaški orkestar 1997. godine. Od tada do danas sudjelovali smo na brojnim festivalima u zemlji i inozemstvu gdje smo postizali dobre rezultate. Došao je trenutak da orkestar koji sam stvorio prije 26 godina predam u ruke mlađim, perspektivnim ljudima entuzijastima. Nije lako oprostiti se od orkestra nakon toliko godina. Prepun sam emotivnih dojmova s koncerta i drago mi je što je organiziran nama u čast. Poručio bih mojim dragim mladim prijateljima, članovima udruge, da budu vrijedni, da nastave istim tempom, da ne napuštaju orkestar, jer je teško u kratkom vremenu osposobiti tamburaša. Želim im sve najbolje u daljem radu«, istaknuo je Jurca.

Vrijeme je za mlade

Vokalni solist Dušan Stupar pjeva u orkestru od 1975. godine. Počeo je pjevati kad ga je pozvao u orkestar pokojni dirigent **Žarko Škorić**.

»Pjevao sam i pri Gradskom tamburaškom orkestru **Branko Radičević** te u gradskom zboru, ali sam od 1975. godine ostao vjeran ovom orkestru. Zajedno smo nastupali u zemlji i u inozemstvu i nosim samo lijepe uspome-

Subotnji koncert bio je ujedno i oproštaj od dugogodišnjih članova udruge: dirigenta tamburaškog orkestra Josipa Jurca i vokalnog solista Dušana Stupara

ne. Josip je u jednom tekstu napisao: 'amater sam cijeli život'. I to sam ja. Nisam htio ići u profesionalne vode. Imao sam svoje zanimanje i angažman u udruzi mi je predstavljao veliko zadovoljstvo. Orkestar sada vodi mladi dirigent. Sviraju i mlađi tamburaši koji žele uvesti neke novine. Uvijek ću biti tu da im pomognem. Nadam se da će nastaviti svirati starogradske pjesme, pjesme o Srijemu i Rumi koje je skladao Josip Jurca, kako se one ne bi zaboravile«, rekao je Stupar.

Publici se obratio i predsjednik HKPD-a **Matija Gubec Zdenko Lanc**:

»Josip Jurca ostavio je dubok trag u povijesti naše udruge. Od malih nogu sam bio član orkestra i sviranju me je učio Jurca. On je uvijek pronalazio lakši put da nas nauči sviranju i zahvaljujući njemu smo uspješni svih proteklih 26 godina. Zahvalan sam mu što je učinio ne samo za naš grad i našu udruhu nego za kulturu općenito. Dušan Stupar je s ljubavlju pjevao Jurcine kompozicije. One će se i dalje pjevati. Uvijek smo koncerte počinjali i završavali s Jurcinim pjesmama i tako će biti i u budućnosti«.

Veliki tamburaški orkestar sada vodi **Dragutin Škrobot**:

»Drago mi je što sam naslijedio Josipa Jurcu na mjestu dirigenta Velikog tamburaškog orkestra. Nastavit ćemo izvoditi njegove kompozicije i pjesme. Važno je mladima pokazati i nastaviti njegovati tradiciju tamburaške glazbe«.

Podrška institucija

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** čestitala je udruzi obljetnicu rada i izrazila zahvalnost istaknutim članovima udruge.

»Hrvatsko nacionalno vijeće je Josipu Jurci dodijelilo priznanje za kulturu koje je simbolično, ali zaslužno. Sigurna sam da nije bilo lako pokrenuti orkestar 1997. godine i u to vrijeme imati entuzijazma i volje za rad. Ali često je teže ustrajati nego započeti. Hvala vam što ste istrajali i što postojite i danas. Sigurna sam da Ruma može još više. Imate podršku HNV-a i od prošle godine imamo jednog elektora i vijećnicu iz Rume. Sigurna sam da ovdje možemo imati i Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, jer ako mi nećemo, neće nitko. Ako volimo svoje, poštujemo i tuđe i to moramo prenijeti. Na nama je odgovornost«, poručila je Vojnić.

V. d. ravnateljice ZKVH-a **Katarina Čeliković** zahvalila je Jurci i Stuparu, kao »čuvarima tradicije« te im uručila darove (sliku u tehnici slame i knjigu *Živa baština*).

»Imati ovakve čuvarne kulturne baštine znak je da je prošlost danas ostavila duboke tragove i da imamo razloga vjerovati u svoju budućnost. Ovo što Ruma ima nalazi se na reprezentativnoj listi nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji. Od 22 elementa, Ruma je prisutna na najmanje tri samostalno. Čestitam vam na tome«, rekla je Čeliković.

Predsjednik rumske udruge zaslužnim članovima uručio je prigodne darove, srebrnjake Bečke filharmonije u znak zahvalnosti za doprinos u radu udruge.

Koncert je održan pod pokroviteljstvom Općine Ruma, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu, Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Ministarstva kulture Republike Srbije i Hrvatskog nacionalnog vijeća.

S. D.

Po uzoru na svece

Jedanaestog od trinaest utoraka pobožnosti sv. Antuna Padovanskog, 23. svibnja u beogradskoj župi sv. Antuna misu je predslavio gvardijan samostana sv. Franje Asiškog u Gučoj Gori fra **Davor Petrović** koji je održao i predavanje o Franjevačkom svjetovnom redu (OFS) i Franjevačkoj mladeži (*Frama*) s promislom poticanja na nastajanje ideje o osnivanju bratstva u Beogradu.

U uvodu u misno slavlje predsjedatelj je potaknuo sve prisutne da u zajedništvu zaista postaju Isusovi učenici, učenici koje Isus uvijek iznova i iznova potiče, daje im svoja Duha Branitelja, svoju Majku Mariju kao i druge darove, poput svetaca kao što je sv. Antun, ne bi li na taj način, potaknuti njihovim primjerom postali svjedoci svoje vjere.

Fra Davor je u propovijedi govorio o temi 11. utorka – Majci Božjoj, te o sv. Anti za čiju se svetkovinu pripremaju vjernici diljem svijeta. Ova dva velika sveca predstavljaju univerzalne svece koje slave svi ljudi diljem svijeta bez obzira na nacionalnost, boju kože ili jezik.

»Njima su posvećena mnoga svetišta. Zašto? Jer smo mi vjernici u njima prepoznali uzore svoje vjere, vidjeli smo na koji način ljube Krista i da su spremni pretrpjeti sve da bi Krista i njegovu vjeru pronijeli svim narodima, a to nije bilo nimalo lako«, istaknuo je fra Davor.

Ti sveci bili su utjelovljenje i primjer dobrog čovjeka, a bilo ih je lako prepoznati po njihovoj dobroti i ljubavi koju su širili oko sebe, ljubavi prema samom Isusu i svakom čovjeku koji je stvoren na sliku Božju. Međutim, kako je

istaknuo propovjednik: »Lako je prepoznati dobrog čovjeka, ali teško je biti dobar čovjek«. Jer ista rečenica – biti dobar čovjek, podrazumijeva žrtvu i trud što i nije uvijek lako, naprotiv, no uz uzore poput Blažene Djevice Marije i sv. Antuna, ta žrtva postaje vječna nagrada.

Na kraju mise domaćin, gvardijan fra **Ilija Alandžak** zahvalio je predsjedatelju na nadahnutim riječima koje je uputio u propovijedi i zajedništvu za oltarom nakon čega je uslijedilo kratko predavanje o *Frami* i Franjevačkom svjetovnom redu za sve zainteresirane vjernike.

Fra Davor, koji je održao ovo predavanje, bio je provincijski duhovni asistent za *Framu* i OFS, te je u svom izlaganju potaknuo sve one koji žele sudjelovati u osnivanju franjevačkog bratstva pri beogradskom Samostanu sv. Antuna Padovanskoga da to i učine.

Nazočnim vjernicima je pojasnio opća pravila ustanovljenja i protumačio postojeće dijelove Statuta, naglasivši da nije bitan broj već je važna želja i žar koji postoji u srcima vjernika, s obzirom na samu činjenicu da je Katolička Crkva manjinska na tim prostorima. Razdoblje novicijata, duhovne pripreve za privremene zavjete, traje godinu dana, nakon čega se, ovisno o osjećaju spremnosti, polažu zavjeti, čime se postaje punopravni član bratstva. OFS je jedina organizacija koju je službeno prihvatila Katolička Crkva u kojoj laici nastoje živjeti poput sv. Franje i njegovih franjevačkih sljedbenika.

M. A. K.

Proslavljena Gospa zemunska

Usrijedu, 24. svibnja, župljani župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu svečano su proslavili Blaženu Djevicu Mariju, pomoćnicu kršćana, koja se u Zemunu proslavlja kao *Zemunska Gospa*. Svečanu svetu misu u predvečerje toga dana predvodio je srijemski biskup koadjutor mons. **Fabijan Svalina** uz suslavljenje s dekanom zemunskog dekanata i župnikom u Golubicima vlč. **Zdravkom Čabrajcem**, župnikom u Slankamenu vlč. **Berislavom Petrovićem**, župnikom u Surčinu vlč. **Markom Kljajićem**, gvardijanom franjevačkog samostana u Zemunu paterom **Nenadom Meterom** i grkokatoličkim svećenikom iz Indije **Petrom Dutkom**. Na početku mise preč. **Jozo Duspara** pozdravio je biskupa, svećenike, župljane, kao i sve goste koji su došli kako bi se pomolili i zatražili zagovor nebeske zaštitnice.

U prigodnoj homiliji mons. Svalina je naglasio kako puno dugujemo Djevici Mariji, te da je stoga lijepo što smo došli proslaviti našu Gospu. U teškim životnim okolnostima isprosilila nam je kod svog Sina Isusa mnoge milosti, posebno milost mira i svjetla. Zato trebamo za-

hvaliti Mariji. Bogu također trebamo zahvaliti što nam je dao Mariju za Majku. Marija od nas traži da molimo, da pokoru činimo i da se Bogu obraćamo.

Proslava *Zemunske Gospe* je započela trodnevnicom koje su predvodili župnik preč. Duspara i pater Meter.

TU Srijemske biskupije

Foto: Darko Peka

Plenarno zasjedanje u Prištini

Članovi Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda, pod predsjedanjem beogradskog nadbiskupa i metropolita mons. **Ladislava Nemeta**, započeli su svoje četrdeseto redovito plenarno zasjedanje u ponedjeljak 29. svibnja u Prištini, objavljen je na mrežnoj stranici Beogradske nadbiskupije.

HRT prenosi misu iz Male Bosne

Na svetkovinu Presvetog Trojstva u nedjelju, 4. lipnja Hrvatska radio-televizija prenositi će na prvom programu uživo, svetu misu iz crkve posvećene Presvetom Trojstvu u Maloj Bosni (kod Subotice). Početak mise je u 10 sati, a ovo je drugi izravni prijenos mise iz Srbije u posljednjih dva tjedna.

Tijelovo u Subotici

Svetkovina Presvetog tijela i krvi Kristove – Tijelovo bit će proslavljeno 8. lipnja svečanom svetom misom i tijelovskom procesijom s početkom u 18 sati. Misno slavlje predvodit će dijecezanski upravitelj Subotičke biskupije mons. Ferenc Fazekas, a svećenici biskupije potiču vjernike da se uključe u proslavu ove svetkovine.

U susret blagdanima

- 4. lipnja – Presveto Trojstvo
- 8. lipnja – Tijelovo (Brašančevo)
- 10. lipnja – Margareta
- 11. lipnja – Barnaba ap., Borna
- 13. lipnja – Antun Padovanski
- 16. lipnja – Presveto Srce Isusovo

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Trojedini Bog je Ljubav

Svetkovinom Presvetog Trojstva slavimo jednog Boga u tri osobe, najveću tajnu naše vjere. O njoj su teolozi stoljećima promišljali, ali je nitko još nije u potpunosti razumio, a ni neće, jer Bog nadilazi naš svijet i svako naše poimanje stvarnosti te o njemu znamo ono i onoliko koliko nam sam želi objaviti. Ovonedjeljna svetkovina ne želi nas potaknuti da se trudimo oko toga kako bismo shvatili Božju trojstvenu narav. Ona nas želi poučiti da više obratimo pozornost na ono što iz te trojstvene naravi spoznajemo. Spoznajemo da je Bog ljubav. To nas treba voditi u našem životu i u našim odnosima prema Bogu i bližnjima. Kroz prizmu ljubavi treba promatrati ljude. Isto tako, ako želimo o Bogu više znati i više mu se približiti, to možemo jedino ukoliko prihvaćamo njegovu ljubav i uzvraćamo je. Tako možemo reći da je ovonedjeljna svetkovina svetkovina Božje ljubavi koja čini njegovu bit i koja zahvaća cijeli svijet.

Ljubav za cijeli svijet

Božja objava u Starom zavjetu otkriva ljudima da je on jedan, da je Stvoritelj svijeta, da je svemoguć i da ljubi svoj narod. On je, kao što kaže Knjiga izlaska: »Gospodin, Gospodin, Bog milosrdan i milostiv, spor na srdžbu, bogat ljubavlju i vjernošću« (Izl 34,6). Njegovu ljubav i vjernost spoznavali su samo Izraelci. Iako su ga mnogo puta kroz povijest zaboravljali i napuštali, Bog nikada od njih nije odustao. Čekao je strpljivo da mu se vrate i tada ih je izbavljao iz svih teškoća u koje su zapadali. Njegova ljubav i milosrđe uvijek su bili veći od Izraelovih grijeha. Tijekom cijele povijesti hoda Boga sa svojim narodom on je naviještao rođenje Mesije koji će donijeti spasenje, ne samo Izraelcima nego svijetu.

Kada se vrijeme ispunilo, Bog je poslao na svijet svoga Sina i tako se na jedan nov način objavio ljudima. Ta je objava za Izraelce bila umnogome drukčija od onoga što su do tada o Bogu znali. Sinovljevim dolaskom na svijet Bog otkriva da ljubi sve ljude i da želi pomoći svima, ne više isključivo Izraelcima. Ivan zapisuje Isusove riječi: »Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni« (Iv 3,16). Dakle, Božja ljubav odnosi se na cijeli svijet, ne više samo na jedan narod. Njegova ljubav nije samo za neku skupinu ljudi, pred njim nema elite. Ta ljubav proistječe iz činjenice da je on sam ljubav, te je u njegovoj prirodi da ljubi. Ljubi ljude, ne zbog toga što su to zaslužili nego zato što je on takav kakav jest. Vrhunac očitovanja te ljubavi je u tome što Otac daruje Sina, a Sin ne odbija Očevu volju, već iz ljubavi prihvaća žrtvu. Ljubav Oca i ljubav Sina, tj. Božja ljubav tako omogućuje čovjeku spasenje, daruje mu vječnost.

Duh Sveti

Kolika je Božja ljubav prema njegovim stvorenjima, ne svjedoči samo žrtva Sina već i objava treće božanske osobe, Duha Svetog. Sin nam je darovao spasenje svojom smrću i uskrnućem, no mi ga u vjeri trebamo prihvatiti. Duh dolazi biti nam Branitelj, onaj koji će nas upućivati u svu istinu, kako je Isus obećao učenicima. On je onaj koji i danas djeluje i pomaže nam da uspješno hodimo putem spasenja.

Trojedini Bog je Ljubav. To slavimo ove nedjelje. On sam otkriva nam svoje trojstveno lice, kako bismo lakše spoznali njegovu ljubav koja nas spašava, ali nas i upućuje da mi, iako nesavršeni, nastojimo što savršeniji ljubiti Boga i bližnje.

Običaj *kraljica* živ i danas

Subotica

Jedan od običaja bačkih Hrvata je i obredni duhovski ophod *kraljica*, vezan uz blagdan silaska Duha Svetoga (Duhova ili *Dôva*). U bačkih Šokaca i subotičkih Bunjevaca običaj se prakticao sve do nakon Drugoga svjetskoga rata, kada postupno nestaje potkraj 1960-ih godina, dok se u somborskih Bunjevaca izgubio i prije. Međutim, običaj *kraljica* je obnovljen te se, kako je to bilo ove godine, prakticira u Subotici, Tavankutu i Bregu.

Kraljice čini skupina djevojčica i djevojaka odjevenih u nošnju i s *kraljičkim krunama* na glavi, koje simboliziraju proljeće. One se kreću u pratnji pastira (momaka). U povodu blagdana Duhova, skupina prolazi ulicama naselja i pjeva (*ljelja*) kraljičke pjesme (*pisme*) te kako se vjeruje, donosi blagoslov obiteljima.

Subotica i Tavankut

U Subotici se prakticiranje ovog običaja na *Dove* veže uz župu sv. Roka i okolno naselje Ker. Nakon sudjelovanja na misi u crkvi sv. Roka, *kraljice* su i ove godine »ljeljale« ulicama tog naselja, a posjetile su i grob prof. **Bele Gabrića** koji je uz **Antu Pokronika** autor knjige *Bunjevačke kraljičke pisme* iz 1996. godine. Sudionice i sudionike je za ovu prigodu pripremila časna sestra **Silvana Milan**.

U Tavankutu običaj njeguje mjesni HKPD-a **Matija Gubec**. I ove godine *kraljice* su sudjelovale na nedjeljnoj blagdanoj misi a kasnije su »ljeljale« selom. Mlade je pripremio voditelj folklornog odjela Društva **Darko Prčić**. Inače, običaj je u tom selu obnovljen 1986. zahvaljujući časnoj sestri **Beati Zebić** i od tada se, s pojedinim prekidima, prakticira.

Bereg

Običaj *kraljica* očuvao se i u Bregu, a čuva ga mjesno HKPD **Silvije Strahimir Kranjčević**. I ove godine jedna skupina djevojčica obučениh u šokačku nošnju obilazila je selo. Kako navodi **Đula Gorjanac**, nekada su se same djevojčice i djevojke dogovarale, skupljale. Prvo se išlo kod župnika, a dalje po cijelom selu. U svakoj kući pjesma je bila drugačija, sve ovisi jesu li u kući momci,

Tavankut

Bereg, 1951.

Kraljice i u Baji

Običaj »kraljica« živi i kod bunjevačkih Hrvata u Mađarskoj. Na duhovski ponedjeljak, 29. svibnja, skupina djevojaka u izvornoj nošnji, i u pratnji momaka, obišla je nekoliko bunjevačkih domova u Baji, prigodnim kraljičkim pjesmama i napjevima, te pjesmom i plesom u pratnji članova orkestra Bačka. U organizaciji KUD-a *Bunjevačka zlatna grana* i Kulturnog centra bačkih Hrvata kraljice su ophod počele odlaskom u crkvu gdje su sudjelovale na svetoj misi. Nakon toga okupili su se u Bunjevačkoj zavičajnoj kući na Vancagi.

(Hrvatski glasnik)

djevojke, stari ljudi. Domaćini su ih darivali slatkišima, jabukama, jajima, a mladu novcima. Djevojčice i djevojke oblače se u nošnje, dvije nose dva barjaka s maramama i one su barjaktari, dvije košaru za darove i one su torbonoše, a jedna je pokrivena velom i ona je mlada, a ostale su *diveruške*. Slično je bilo i ove godine, samo što je nekada bilo više »kraljičkih« skupina i obilazilo se više kuća nego danas.

Podsjetimo, običaj Duhovskoga ophoda kraljica kod bunjevačkih Hrvata nalazi se u *Katalogu nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji – Živa baština* koji je izradio Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

H. R.

Bereg, 2023.

O prezimenima bačkih Hrvata (XLV.)

Trskić

Ljetopis *Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* objavio je 1961. jedan zanimljiv članak pod naslovom *Deset godina među narodnim pjevačima bačkih Hrvata*. Autor ovog teksta je **Josip Andrić**, za kojega se može reći da je ne samo bio najblistaviji um na kulturnoj pozornici u bačkih Hrvata prve polovice 20. stoljeća nego i najostvareniji.

U spomenutom članku Andrić nabraja sva bunjevačka i šokačka sela gdje je zabilježio narodne pjesme. O Vajskoj piše: »Tu mi je pjevalo 16 pjevača ukupno 150 pjesama. Mnogo mi je kod toga pomogao učitelj u mirovini **Beno Trskić** (1889. – 1959.), koji je kao svjestan Bu-

pohvalu, jer je on bio jedan od rijetkih intelektualaca svoje vrste koji je bez trunke straha nastavio svoju predratnu aktivnost u gotovo neizmijenjenom obliku. Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima, na čijem je čelu bio između dvaju svjetskih ratova, poslije rata promijenilo je ime u Društvo sv. Ćirila i Metoda. Dakle, sačuvalo je kontinuitet u vrijeme kada su mnoga svetovna društva ugašena. Možda nije više imalo prostora u medijima (radio), ali je nastavilo snažno kulturno zračiti, posebice u krajevima koji su trpjeli višestruke pritiske, kakva je bila Bačka. Ukratko, Andrićevom zaslugom brojni sadržaji narodne kulture sačuvani su od zaborava, koji im je prijetio.

Trag u povijesti

Zacijelo je bilo mnogo onih intelektualaca koji su imali što predstaviti javnosti. Međutim, priječio ih je paranoidni strah od eventualne negativne reakcije režima. Možda je Trskić bio jedan od takvih, koji je zaključio da je *neke stvari ipak najbolje prepustiti – zaboravu*.

Između dva svjetska rata imao je vidnu ulogu u događajima od povijesnog značenja, ali i u kulturnim aktivnostima zapadne Bačke. Prije 1918. bio je učitelj u Čonoplji. Kada je u jesen 1918. osnovano Bunjevačko-srpsko narodno vijeće u Baji, Trskić je postao njegovim tajnikom. Većinu članova činili su Bunjevci (Hrvati). Bio je tu i Benin otac, **Đuka Trskić**. Beno je u Baji radio kao školski upravitelj. Bio je jedan od rijetkih učitelja koji je položio prisegu novim vlastima. Ostali su bili: **Franjo Kesajić** (kasnije učitelj u Tavankutu), **Matija Agatić** (kasnije učitelj u Baču), **Josip Desečar** (kasnije učitelj u Subotici) i **Flora Gilić** (kasnije učiteljica u Senti). Poslije evakuacije srbijske vojske iz Bajskog trokuta Beno se opredijelio za život u Kraljevini SHS. Radio je u šokačkim mjestima zapadne Bačke kao učitelj i ostao je u pamćenju

žitelja Berega. Njemu i bereškom knezu **Jakovu Radičevu** pada u zaslugu što je općina Bereg otkupila nove prostorije za školu.

njevac poslije prvog svjetskog rata morao napustiti svoj rodni kraj, Bajski trokut, te je zatim bio učitelj u Bačkom Bregu i konačno u Vajski.

Strah od reakcije

Andrić je bez sumnje zadužio svoj narod u jednom kritičnom trenutku. Naravno, on nije mogao postići takav podvig bez razgranate mreže suradnika i Katoličke crkve. Jedan od njih je bio gore spomenuti Trskić. Godine poslije II. svjetskog rata bile su, istina, posebne. Narodne pjesme su bile još žive, a sjećanje na povijesne događaje još svježije. Postojao je samo jedan veliki problem: usmena riječ je teško pronalazila put do tiska. A put su joj priječile upravo »narodne vlasti«, koje su poslije neuspjelog pokušaja potčinjavanja Katoličke crkve htjele monopol nad narodnom kulturom. Upravo zato Andrić zaslužuje posebnu

Genealogija

Beno Trskić je radom bio vezan uz Šokadiju, a podrijetlom uz Baju. Njegov šukundjed Jakov je rođen 20. VII. 1789. kao sin Josipa i izvjesne **Eve**. Imao je dva braka. Prvi je sklopio s **Andelijom** (negdje **Ana**) **Dević** 10. XI. 1807., a drugi s 20 godina mlađom **Julijanom Kovačević** 8. II. 1831. Njegov sin iz drugog braka **Antun** (r. 10. VI. 1834.) je Benin djed. **Antun** je 12. XI. 1851. oženio **Janju** (negdje **Eva**) **Jasenović**. Njihov sin **Franjo Đuro** (1854. – 1919.) je Benin otac. **Franjo Đuro**, poznat i kao **Đuka**, oženio je 10. XI. 1873. **Mariju Vaić**.

Foto: bajaikepek.hu

Održano četvrto Jerihonsko bdjenje u Subotici

Sedam dana i noći pred Presvetim

U Franjevačkom samostanu u Subotici u kapeli Crne Gospe održano je četvrto Jerihonsko bdjenje od 20. do 27. svibnja u organizaciji Molitvene zajednice *Proroci* i vjernika grada Subotice. Bdjenje je počelo svetom misom koju su predslavili gvardijan samostana fra **Zdenko Gruber** i župnik subotičke župe sv. Roka mons. dr. **Andrija Anišić**.

Nakana četvrtog Jerihonskog bdjenja bila je obnova kršćanskog i ljudskog života u gradu pod geslom »Na zidine tvoje, Jeruzaleme, stražare sam postavio. Ni danju ni noću ne smiju zašutjeti da tvoje ime obznaniju« (otpjev iz Božanskog časoslova, usp. Iz 62,6). Sedam dana i noći vjernici su provodili u klanjanju Presvetom Oltarskom Sakramentu, pojedinačno i u skupinama. U večernjim terminima klanjanje je svakodnevno animirala MZ *Proroci*, a

pojednim danima uključile su se i druge zajednice: *Djelo Marijino*, *Hrvatska zajednica bračnih susreta*, Mađarska karizmatika zajednica *Ébredés zenekar* i skupina mladih iz župe Marija Majka Crkve.

Poput prethodnih godina, i ovoga puta organiziran je ženski i muški molitveni sat 25., odnosno 26. svibnja. Žene i djevojke molile su Gospinu kronicu na nakanu da Gospodin oblikuje njihova srca po uzoru na biblijske žene i svetice Crkve. Za vrijeme muškog molitvenog sata okupljeni muškarci i mladići molili su kronicu Bogu Ocu s nakanama za izbor novog biskupa, blagoslovljeno vrijeme i dobar urod na poljima, svetost u življenju bračnog poziva i obnovu oćinstva u obiteljima.

Bdjenje je, znakovito, počelo na spomendan sv. Bernardina Sijenskog, najznamenitijeg franjevačkog promicatelja štovanja Imena Isusova, a tijekom animiranih sati klanjanja kroz sedam večeri veličalo se sedam Božjih imena koja se u Starom zavjetu javljaju uz ime Jahve opisujući njegovu savezničku ljubav i vjernost, a svoje ispunjenje dobivaju u osobi Isusa Krista: Onaj koji provida,

Onaj koji ozdravlja, Onaj koji je naš stijeg, Onaj koji je naš mir, Onaj koji je naš Pastir, Onaj koji je naša pravednost i Onaj koji je tu. Jerihonsko bdjenje završeno je svetom misom nakon koje je uslijedilo duhovsko bdjenje kao priprema za blagdan Duhova i završni blagoslov Presvetim.

»Ovakav događaj u našem gradu i samostanu velika je i lijepa stvar. Za mene kao svećenika čija je misija okupljati ljude oko Isusa ovi dani pružaju pravu radost. Mogu biti samo zahvalan na svemu što se ovdje događalo. Sada primjećujem i jednu vrstu zrelosti, kako u samoj organizaciji tako i u pristupu svih vjernika koji su dolazili na bdjenje budući da se ono sada održava već četvrti put«, rekao je fra Zdenko Gruber.

Ova vrsta pobožnosti prvi je put organizirana 1979. u Poljskoj kada je izmoljen neizvjestan pohod sv. **Ivana Pavla II.** svojoj domovini. Otada se organizira u mnogim mjestima posebno pred značajne događaje i s velikim nakanama. Svoje utemeljenje nalazi u Knjizi o Jošui u izvještaju o osvajanju grada Jerihona gdje je izraelski narod sedam dana trubio noseći Kovčeg saveza i obilazeći jerihonske zidine koje su se naposljetku srušile. Ovakav način zagovorne molitve i blagoslivljanja prostora često prakticiraju, primjerice, katolici u Indiji gdje Jerihonsko bdjenje završava blagoslovom Presvetim Oltarskim Sakramentom koje predvodi biskup iz autobusa obilazeći grad. Sve češće se ova vrsta bdjenja organizira u Hrvatskoj u župama i samostanima, osobito u organizaciji molitvenih zajednica i inicijativa. Ona je jedna od konkretnih načina duhovne borbe i zauzimanja za svoj narod, obitelj i zemlju, ali i djelo zadovoljštine za naše grijehe kako bismo mogli primiti nove blagoslove i zadobiti obnovu života.

Ana Gaković

Budući umjetnici na djelu

Likovna kolonija u organizaciji KPZH-a Šokadija iz Sonte okupila je ove godine uz, kako su djeca rekla, prave slikare i one koji će to jednoga dana možda i postati. Bila je ovo prilika za djecu učiti promatrajući, ali i slikati, te pitati iskusnije kako se što radi, što je bolje. U tome su im pomagale, savjetovale ih i usmjeravale jedna od redovitih sudionica kolonije **Cecilija Miler**, zatim slikarica **Ana Tudor** koja je ujedno bila i mentorica učenicama sedmog razreda i slikarica **Marija Turkalj Matić**. Među budućim slikarima našli su se učenici OŠ **Ivan Goran Kovačić**, te su tako učenici nižih razreda crtali na papiru olovkom, bojicama i voštanim bojama, dok su stariji prvi puta slikali na platnu. Djecu je pozvala i animirala učiteljica **Biljana Ribić**, a nastale radove imate priliku vidjeti i na ovoj *Hrckovoj »mini«* izložbi.

Despina Zvonar, 3. razred

Dijana Gladić, 7. razred

Milica Bogdan, 3. razred

Teodora Jakšić, 7. razred

Nina Petrović, 3. razred

Marko Nikolić, 3. razred

Sergej Kokai, 2. razred

Slađana Dormanj, 7. razred

Marko Đanić, 3. razred

Iva Brdarić, 3. razred

Andrej Zec, 3. razred

Savjeti Ane Tudor

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Kalina Kalančev**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, 2. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: plivanje

VOLIM: crtati, igrati se

NE VOLIM: loše vrijeme

U SLOBODNO VRIJEME: igram se

NAJ PREDMET: likovna kultura

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: pjevačica

Too Toth optika

DR. TOOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 m od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplunjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Poklanjam autorsko djelo. 40 inovacija, tehnologija, izuma, poslovnih projekata iz raznih oblasti proizvodnje i usluga. Tel.: 064/499-2342 (viber).

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

SOMBOR- Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa supterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju poslovnog objekta sa stanicom za opskrbu gorivom na k. p. br. 14167/2, 14167/4, 14168/3, 14168/4, 14168/5, 14168/6 14169 i 14170/1 k. o. Novi grad u Subotici
(naručitelj projekta – Tehno-coop)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 9. do 15. lipnja 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 9. do 15. lipnja 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 6. 6. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Vogalonga 2023.

Tri mosta i dvadeset minuta I. dio

Nakon svakog dobrog putovanja, umjesto odredišta, želim pisati o ljudima.

Dakle, putovanje u Veneciju, na Vogalongu, bilo je prekrasno i nadasve nesvakidašnje iskustvo, koje bih preporučila svakom ljubitelju vode, mora, veslanja, prirode, avanture...

Putovanje u Veneciju, na Vogalongu, za mene je bilo više od svega jer sam na put išla sa svojim novim prijateljima Mađarima. Nikad ne treba zaboraviti da ja ne govorim mađarski, ali ga ni ne razumijem. Toliko mi je daleko, strano i nedostižno da mislim da ga neću svladati ni u pola života. Ali na moju sreću, neki prijatelji Mađari govore engleski i to je bilo dovoljno za sve dogovore. Pristala sam na ovo putovanje na prvi spomen. Mislim da se nikada neću promijeniti u svojoj želji za novim iskustvima.

Nije uvijek po planu

Iskreno rečeno, nije mi bilo ugodno baš cijelo putovanje, iako i dalje tvrdim da je ovo putovanje bilo lijepo. Prvo što se dogodilo je da sam zbog kasnije uplate prve rate završila u autobusu, a ne u autobusu. Što je bila moja krivnja. Nadalje, večer prije polaska saznajem da minibus neće ići i da ću ja s još dvije djevojke ići u auto koji vozi meni nepoznata osoba. Što se tiče vožnje automobila, postala sam jako stroga u smislu da stavljam svoj život u nečije ruke i bitno mi je tko je taj netko. U ovom slučaju ne poznajem vozača koji nas treba voziti deset i više sati. Tog jutra stižem na odredište i vidim da ćemo vući prikolicu s dva velika zmajeva čamca. Sjedamo u auto i krećemo, a na kontrolnoj ploči se pali lampica koja pokazuje da nam ne radi stop svjetlo. Nakon deset sati vožnje vozač, koji je još uvijek lijepo vozio, na trenutak izgubi koncentraciju na parking u prikolicom udari u parkirani kamion... Jasno je što sam htjela reći i o čemu govorim.

Ipak, stigli smo živi i zdravi i avantura je krenula.

Imali smo smještaj u kampu koji se nalazi u predgrađu

Venecije. Riječ je o lijepim kućama, ušuškanim u zelenilo s bazenom i finim stilom. Udaljen dvadesetak minuta od grada.

Dan prvi

Zapravo, ako računamo da smo stigli u petak navečer, subotu bismo mogli proglasiti danom dva, no budući da smo tada stigli tek u »pravu« Veneciju, ovo poglavlje nazivamo danom jedan. Mojim mađarskim prijateljima ovo nije prvi put da dolaze na Vogalongu, i u ovom smještaju, i u ovakvom aranžmanu, tako da nisam morala ni o čemu razmišljati. Nisam otvarala navigaciju, nisam kupovala karte za prijevoz, nisam razmišljala kamo ću ići i što ću raditi. Sve je bilo tako lijepo filtrirano i odmah mi je poslužno. Otišli smo rano u grad u obilazak, kako bismo sve vidjeli i navečer pomogli ubaciti brodove u more, kako bismo bili spremni za start Vogalonge koji je bio u nedjelju.

Kada bih morala ukratko opisati Veneciju, rekla bih da je prekrasna, s čarobnim kanalima, ulica punih šmeka, da vrijeme stoji, da odolijeva, da je šarmantna i beskrajno skupa. Ali otvorili smo se i za ručak i nije mi žao silnih eura jer okus špageta sa sipom i njezinim crnilom još uvijek ostaje u ustima.

Impresionirana sam i Googleovom navigacijom koja je dosta zbunjujuća, jer vas uvijek vraća na kanal koji je njima zapravo transportna ruta. Uglavnom ljudi često koriste taksi brodove, privatne brodove i gondole.

Zanimljiva mi je i jedna anegdota koju sam čula od prijatelja koji su na pitanje koliko ima do nekog trga na par različitih mjesta dobili isti odgovor: još tri mosta i dvadesetak minuta. I da, baš tako, idete negdje i trebate prijeći barem tri mosta i ići 20 minuta.

O Vogalongi, našem gubitku prije starta i fluorescentno zelenoj boji vode koja se dogodila tog dana, pisat ću u sljedećem broju.

Gorana Koporan

Konac 1. HNL

Dinamov 24. naslov

Posljednjim, 36. kolom Prve hrvatske nogometne lige (1. HNL) pao je zastor na još jednu natjecateljsku sezonu najboljih hrvatskih momčadi. Još od 32. kola i remija protiv *Hajduka* na Poljudu (0:0) *modri* su i matematički potvrdili novi – stari naslov i 24. put u povijesti samostalne Hrvatske postali prvaci države. U ukupnom zbiru od svog osnutka (*Dinamova* pretječa je Prvi građan-

ski športski klub – 1911. g), najtrofejniji hrvatski nogometni klub je u svoje vitrine pohranio čak 34 pokala namijenjenih najboljoj momčadi u ligaškoj sezoni. Od 2006. godine pa sve do danas (izuzev 2017. godine kada je *Rijeka* bila prvak) *dinamovci* dominiraju u nacionalnom prvenstvu, a ovo im je šesti uzastopni naslov. Osvojen je 81 bod, uz impresivnu gol razliku 81:28 (najviše postignutih i najmanje primljenih golova u 1. HNL). Najbolji strijelac momčadi je **Luka Ivanušec** s 12 postignutih pogodaka, dok je **Domini**

Hajduk

Drugu sezonu zaredom *Hajduk* završava prvenstvenu utrku na drugoj poziciji, ali se tješi naslovom pobjednika hrvatskog nogometnog kupa. Deset bodova manje od *Dinama* (71), drugi najefikasniji napad lige (65 golova) uz najboljeg strijelca i nogometaša 1. HNL – **Marka Livaju** (19 golova i 13 asistencija).

Osijek

Pored svih turbulencija, serije poraza i bodovnog posrtanja, nogometaši *Osijeka* su ipak na koncu treća momčad (50 bodova, gol razlika 46:41) i mogu biti zadovoljni osvajanjem pozicije koja ih vodi u kvalifikacije za Ligu konferencije.

Rijeka

Nakon katastrofalnog početka sezone (u jednom trenutku posljednja momčad) Riječani su se u nastavku prvenstva pod vodstvom novog trenera (**Sergej Jakirović**) vinuli do četvrtog mjesta (49 bodova, 44:44) i uspjeli izboriti put u Europu.

Istra 1961

Najugodnije iznenađenje ovog izdanja 1. HNL je svakako momčad *Istre 1961* koja se, predvođena španjolskim trenerom (**Gonzalo Garcia**), do posljednjih kola borila za euro poziciju. Osvajanje 5. mjesta (46 bodova, 36:38) jedan je od najvećih uspjeha u klupskoj povijesti.

Varaždin

Slično *Istri 1961* i momčad *Varaždina* je odigrala solidnu sezonu, također jednu od najboljih u svojoj povijesti (46 bodova, 41:51) i malo je nedostajalo za plasman u sami vrh tablice. Od nekadašnjeg borca za ostanak *Varaždinci* su danas solidna momčad sredine tablice i tvrd orah za svakog protivnika.

Lokomotiva

I pored bodovnog kolebanja i lošijih igara u jednom dijelu sezone *lokosi* su, na koncu, ispunili prvobitni cilj ove sezone – ostanak u 1. HNL. U posljednjih deset kola imali su čak i mogućnost borbe za treću ili četvrtu poziciju, ali su s nekoliko poraza ispali iz konkurencije i moraju se zadovoljiti osvojenim 7. mjestom (43 boda, 45:50).

Slaven

Slično *Lokomotivi* i momčad iz Koprivnice se veći dio prvenstva borila s formom i slabijim rezultatima koji su uvjetovali ne baš reprezentativnu 8. poziciju (43 boda, 27:46).

Gorica

Nakon prvog dijela sezone već otpisana i prežaljena *Gorica* je pod vodstvom novog trenera **Željka Sopića**

uspjela ostvariti »nemoguću misiju« i odličnim proljetnim partijama izboriti prvoligaški spas i plasman na 9. poziciju (32 boda, 36:50)

Šibenik

Najneugodnije iznenađenje protekle sezone je svakako *Šibenik* (iznenađujući finalist nogometnog kupa) i momčad koja se dobar dio sezone odlično bodovno držala. Jedna od rijetkih momčadi koja ima pobjede protiv *Dinamita* i *Hajduka* sezonu je završila na posljednjem, 10. mjestu (27 bodova, 24:56) i od jeseni će se natjecati u drugom razredu hrvatskog nogometa.

D. P.

NOGOMET

Rudeš novi prvoligaš

Momčad *Rudeša*, iz istoimenog zagrebačkog kvarta, osvojila je naslov prvaka 2. HNL i od jeseni će biti član elitnog razreda hrvatskog klupskog nogometa. Bit će to treća sezona *Rudeša* u 1. HNL nakon nastupa u sezonama 2017./18. i 2018./19.

TENIS

Roland Garros

Susretima prvoga kola u nedjelju, 28. svibnja, na terenima Roland Garrosa započeo je drugi Grand Slam sezone – Otvoreno prvenstvo Francuske. Hrvatski tenis u pojedinačnoj muškoj konkurenciji pred-

stavljat će **Borna Ćorić**, dok će ženski tenis reprezentirati **Donna Vekić** i **Petra Martić**. U konkurenciji muških parova zaigrat će najbolji hrvatski par **Nikola Mektić** i **Mate Pavić**, te **Ivan Dodig** u paru s Amerikancem **Krajičekom**.

D. P.

POGLED S TRIBINA

Spartak i TSC

Plasmanom na drugu poziciju Košarkaške lige Srbije, KK *Spartak Office Shoes* izborio je nastup u drugom razredu Regionalne ABA lige (ABA2). Povijesni je to uspjeh subotičke košarke i na jesen slijedi premijerna prilika igranja međunarodnih susreta. Gradska dvorana je ponovno često bila ispunjena do posljednjeg mjesta, osobito tijekom derbi susreta protiv glavnih ligaških rivala (*Zlatibora*, *Metalca*, *Dinamika* i dr.), a sada slijede europska nadmetanja.

Dvadesetak i nešto kilometara dalje, u Bačkoj Topoli ostvaren je, također, povijesni sportski uspjeh. Mjesni ponos, nogometni klub TSC, osvojio je naslov viceprvaka

Srbije i ostvario gotovo nemogući podvig u konkurenciji favoriziranih beogradskih momčadi *Partizana* i *Čukaričkog*. Obzirom na odličan europski koeficijent srpskog klupskog nogometa, Topolčani će igrati u kvalifikacijama za skupine Lige prvaka. Poput košarkaških susjeda iz Subotice, i oni će prvi puta igrati na europskoj sceni, ali za razliku od *Spartaka* natjecat će se u najvišem rang.

Nedavni posjet Subotici od strane zvaničnika Europske asocijacije prijestolnica i gradova sporta (ACES Europe) dio je kandidature najvećeg grada na sjeveru Bačke za naslov Europskog grada sporta. Brojne olimpijske medalje i naslovi svjetskih i europskih prvaka subotičkih sportaša i sportašica iz prošlosti odlično će se »usuglasiti« s ova dva nova sportska uspjeha. Subotica to jednostavno zaslužuje. I svojom prošlošću, sadašnjošću i budućnošću!

D. P.

Umotvorine

- * Dođi sebi dok još imaš kome.
- * Reci istinu i bježi!
- * Sve što daš, vratit će ti se.

Vicevi, šale...

- Što ti uvijek stojiš ispred prozora kad tvoja žena pjeva?
- Ne bih volio da ljudi pomisle da je tučem.
- Doktore, kašljem i teško dišem.
- Pa je l' pušite?
- Pušim, al' ne pomaže!

Mudrolije

- * Glupost i zloba neograničeno su oružje ograničenih ljudi.
- * Kada nepravda postane zakon, otpor postaje obveza.
- * Uvijek biram put kojim se rjeđe ide. Ne volim gužvu na putu.

Vremeplov – iz naše arhive

Misa zahvalnica, 2013.

Gustiranje

Piše: Ivan Tumbas

Krtina

Gustiram i apcigujem u bašči, virime prolazi frtalj po frtalj odeše godina. Lanjska godina u ovom dobu prošla bez kapi kišice, a sad već svima dosadila. Al starija čeljad su vako kazla glede poljoprivrede: sijat žito u pra, a kuruze sadit u blato onda će bit rodna godina. Ako je rodna godina, onda se namisti da cina budne mala; kad ne rodi, onda je dobra cina, tako naš salašar uvik nagrajiše. Prošli nedilja seljani izašli traktorima pa blokirali varoš, jel pogođeno nije sprovedeno u dilo. Taku miškulanciju smo prošli već tušta puti, al generacije se minjaje pa sad dica ištu. Eto, ne mož se ni politika zaobać, jel kad se sitim išli mi prija udarat u laboške prid varošku kuću, ha, brez kosta. Moj bačo meni kazo »džabe orcate tamo, jel to niko ne haji za tim«. P'onda koji andrak, kad nam ne pasira. Bačo mi huncutski kazo »ti što su ga izbirali, ti će ga i kečit«. Tako je i bilo. Čovik zaboravi sve svoje nevolje, p'onda jeto odvijaju jednog punog čovika a podmetnu drugog golju, koji još nema ništa, pa kad se skući opet drugod i uvik priko naši leđa dok se hajto vrti uvik ko na đermi.

Kogod zvoni na onoj mojoj klečki što sam obisio, da kad sam u bašči da čujem. »Oma«, vičem. Iđem friško. Otvorim vrataca jel uvik rajberom zaključavam, naleglo se vandrovača. Niki čovik sa žutim kombikom kaže mi da sam poručio niku spravu. Ma, to je greška! Kaka sprava, mal nisam kresnio. Na to nana viče: »Ja sam poručila, to je za one tekunice da ji odvijamo iz bašče, svu bašču su priorale«. Ajd i to da probam već sam zabado boca cakleni, zadivo čutaka u jame, sipo umorenog ulja... one sve bolje rade. Peršin i šargaripu su svu izburlali, sad krenili na bili luk što sam jesenas sadio. Napast živa. Uključim ja, ono niko pijuće, valjda će i odvijat iz moje bašče. Najdared vikne kogod, kad ono komšija Felo. »To što si metnio tu spravu nji to vabi, pa još bolje rade.« »Ti, Felo, ako se nemaš s kime sprdat, mani se mene.« On meni: »Ja sam ti kazo«, pa se srdito okrene i ode zagrcat svoj krumpir. Tako lipo zuji ta zujotinja valdar će i provijat, gustiram. Krumpir mi zlatica napada, luk crvotočina vaća, sve štetočine napadaje, a dugačka je godina. Mraz ovrvo voće, sve ide nataraške. Donese mi telefon moja nana, zove komšija na salašu Albe. Kaže, »dođi na salaš da vidiš ječam je dosta povalio, od silne kiše« i spušta slušalicu. Dedara mu njegovog baš me danas sve skeftalo. Friško upregnem kobilu u špediter. Kobila je naučila, sama stane kod mijane da kečim rakiju na eks. Birtašici kažem »daj mi koje pivo jel ovi na salašu moždar nemaju«. U jednom kasu sam bio na salašu. Gledim ječam je polego na male bauljare, to nije velika greda. Albe oma došo na ogradu pa kaže »nije opasno al moro sam ti javit«. Izvadim iz sica boce piva. Veso se nasmijo: »Moro sam te navabit, nemam piva; znam ja tebe odavno«. Rič po rič, divana ma koliko pa odem kući. Zgotovio namirivanje josaga, večera, pa u buvinjak. Sutradan zajutra oma odem u bašču, kad ono krtine još bolje izrijale, kako je kazo komšo Felo. Oma sam odno založit tu spravu i zdravo sam bio bisan cio dan. U zdravlje, čeljadi.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Sa' smo se sitili

Nikad kraja teški, gadni divana. Svi se posmišćali na klupčicu, a ja na moj stolčac. Baka Janja namrgodita, ko prislikana od prošli put počinje: »Ona televizija počela sad mudrovat, sa' se sitila. Ni dosta što se sve zagužvalo već sad svi počinju divaniti di tu falinka. Ko j' zglajzo? Ko j' kriv? Zašto se sve to moralo tako nadesit? Pa, čeljadi, to j' taki divan ko da niko u Boga ne viruje. Ko da niko u crkvu ne ide. I kad se dragi Bog ko spomene, onda ko da j' on kriv. A svi idu ruku pod ruku u isti rog često dušu. I sad ka' j' zlo došlo, mrtvi pa još dice za ne kazat e sad odjedanput svi počinju študirat, praviti se pametni. Upirat prstem. Sad odjedanput dicu ne učimo dobro, što b' rekli moderno, ne vaspitavamo kako b' tiribali. Ta dismo do sade bili? Sa' smo se sitili«. Gledim u strina Evču, ona oma prva krene al ovaj put ćuti. Stisnila i zube, guta knedle al neće ništa kazat. E, zato baka Tonka ni ovaj put neće poslidnja kazat već oma nastavlja za baka Janjom: »Čeljadi, baka Janja ima pravo. Sa' smo se sitili ka' j' sirće proljano. Ta odavno smo mi ošli u krivi sokak so tim vaspitanjem. Bome, pogubili se. Poumirali stari, a i ovi što su ostali ko da volju više gledat televiziju. Turcke jel španjolcke serije i one zadruga i, 'šouve', jezik pokidat da kažeš. A i kad bi malo tili svitovat, onda dobiju po repu ričma da se oni ne mišu, da ima ko će, jel da gledu svoja posla. Što to gledu stari, al to gledu i ovi mladi, dade i majke, još veće zlo«. Strina Evča još ćuti. Baka Manda poveziva maramu pa objašnjava kako j' bila niki dan platit crkveni porez pa j' tamo naišla na jednu mladu ženu koja j' došla misu platit za pokojnog i zamislite ta ni pripoznala velečasnog, ni znala ni kako izgleđe. »Bože dragi, pa ta onda ni za Božić ni za Uskrs ne ide u crkvu, a kamol svake nedilje. Pa ta ni dicu onda ne šalje u crkvu. Pa kaka će ta dica bit onda, šta će znat, kad ni mama i dada u crkvu ne idu?«, baka Manda će. Baka Marica ne čeka ni da završi: »Imaš pravo, Mando. Danaske dica u crkvu idu kad baš odviše moru. Uveliko sam za krštenje, pričest jel krizmu. E, onda se dade i majke, kumovi i rodbina nadesu, napirlitu, pa paradiro kroz crkvu. Pa još napravu veselje ko da j' veridba jel mali svatovi. I kad sve to prođe, onda bude ko da ni ni bilo«. »Jest, jest, i u škulu ko da idu sam zato što moru. Ta u škole su đaci glavni. Imu svoja prava. Učitelji drću ko prut od đaka i roditelja. Ne do Bog dragi da slučajno učitelj više na đake, a kamol da ga za uše uvati. Obro j' bostan. Može đak vala škulu zapaljit a da mu ništa ne bude. Danas je dicma glavno za učenje mobilni. A sa' smo se sitili da i tu štagod ne valja«, baka Janja će nanovo. Vidim sa' će strina Evča: »Čeljadi, ta cili svit tako. Nismo mi drugojačiji od drugi. Mi sam pripisivamo od drugi kako triba dicu učit, kako se kaže moderno, vaspitavat. Kake to ima veze kaka su nam dica jel idu redovno u crkvu jel ni? Jel se gledu te zadruga jel ni? Ta sve što ti triba mož nać na televizije. A i ko će se bakčat s dicma kad sve ima u škole, na televizije jel na tom mobilnom«. Svi gledu u mene. A ja ću: »Sa' smo se izgleda sitili da ako cili svit skaće u bunar ne moramo i mi za njim«.

U NEKOLIKO SLIKA

Foto safari u Monoštoru

Pužići s orasima

Pužiće ili ružice s orasima pripremali smo po receptu starom preko 100 godina. Među bunjevačkim Hrvatima u Subotici i okolici bio je nekada ovo omiljeni i često pravljene kolač. Spadao je u svečanije kolače te su ga kućanice pravile za veće blagdane i važne datume, poput Oca, Materica, Božića, Uskrsa, Duhova, rođendana, imendana... Kolač je veoma praktičan, jer može dugo biti svjež ako se adekvatno čuva, u zatvorenim posudama.

Zbog dostupnosti sastojaka i jednostavnosti u pripravi bio je veoma rasprostranjen. Danas ga ne možemo vidjeti tako često na trpezama, ali nije zaboravljen. Mnogi kažu kako ih baš okus ovoga kolača vraća u djetinjstvo.

Pužići ili ružice mogu se praviti i s nekim drugim nadjevom, poput mljevenog maka, pekmeza...

Sastojci za tijesto:

1 svježi kvasac
1 dl mlijeka
1 jušna žlica šećera
12 dag svinjske masti
350 g glatkog brašna
2 žumanjka
1 vanilin šećer

Sastojci za fil:

2 bjelanjka
15 dag mljevenih oraha
15 dag šećera
1 limun

Priprema:

Mlijeko ugrijati i u njega izmrviti kvasac te dodati šećer. Ostaviti da odstoji 10-ak minuta kako bi se kvasac digao. U posudu prosijati brašno, dodati mast i žumanjke te mlijeko s kvascem. Sve umijesiti i odložiti sa strane dok se radi fil.

Bjelanjke sipati u duboku posudu kako bi se mikserom mogli umutiti u čvrsti snijeg. Tijekom mućenja postupno dodavati šećer. Na kraju dodati mljevene orahe i sve sjediniti blagim pokretima špatulom. Može se u fil dodati i narendana korica limuna ili njegov sok.

Ponovno uzeti tijesto te ga razviti oklagijom u pravokutnik debljine 2-3 cm. Na razvučeno tijesto sipati sav fil i ravnomjerno ga razvući. Potom početi rotati tijesto. Urolati dva-tri puta (kao za pogaču) te nožem odvojiti dobivenu rudu od ostatka tijesta. Ponoviti postupak dokle god ima tijesta. Urolano tijesto sjeći poprečno debljine 5-10 cm te svaki dobiveni komad okrenuti tako da se vidi fil, prstima oblikovati i redati u pleh za pečenje obložen papirom za pečenje. Kolače peći dok blago ne porumene u pećnici. Kada se ispeku, mogu se posuti i šećerom u prahu.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5+plus

JEDNOM POLISOM pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguraćete se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamenko vozila.

Vreme je da radimo na bolju

www.mlos.rs

011/ 715 23 00

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po **1 dinar** ili
  - 12 meseci sa **50% popusta**

*Astra
Telekom*

011 44 22 009

18. Međunarodni okrugli stol

Urbani Šokci

Advent u tradicijskoj kulturi Bunjevaca i Šokaca

OSIJEK

Petak, 2. lipnja 2023. u 16:00

Stara pekara

Trg Vatroslava Lisinskog 1 (Tvrđa)

MONOŠTOR

Subota, 3. lipnja 2023. u 10:00

Dom kulture

Ivana Gorana Kovačića 32

Organizatori:

Šokačka grana Osijek
Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata
Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj
Vinkovački šokački rodovi

POKROVITELJSTVO

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske
Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike
Hrvatske - Veleposlanstvo Republike Hrvatske u
Beogradu
Grad Osijek
Osječko-baranjska županija
Grad Vinkovci

FINANCIJSKA POTPORA

Centar tehnike d.o.o.
Agro-Čepin Osijek
Pivovara Osijek
Poljoprivredni institut Osijek
Turistička zajednica grada Osijeka
Zavod za unapređivanje sigurnosti d.d. Osijek
Edukos d.o.o.

MEDIJSKI POKROVITELJI

Glas Slavonije i Slavonski radio - Osijek
Slavonska televizija
Osječka televizija
Medijski centar Croatica - Hrvatski glasnik
NIU Hrvatska riječ Subotica
Vinkovačka televizija
Vinkovački list
Radio Vinkovci